

PRITARTA

Kauno miesto savivaldybės
mero 2024 m. liepos 12 d.
potvarkiu Nr. M-802

PATVIRTINTA

Kauno lopšelio-darželio „Girstutis“
direktoriaus 2024 m. liepos 15 d.
įsakymu Nr. V-72

KAUNO LOPŠELIO-DARŽELIO „GIRSTUTIS“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I DALIS BENDROSIOS NUOSTATOS

Kauno lopšelio-darželio „Girstutis“ ikimokyklinio ugdymo programa (toliau – programa) parengta pagal Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142, patvirtintas Ikimokyklinio ugdymo programos gaires.

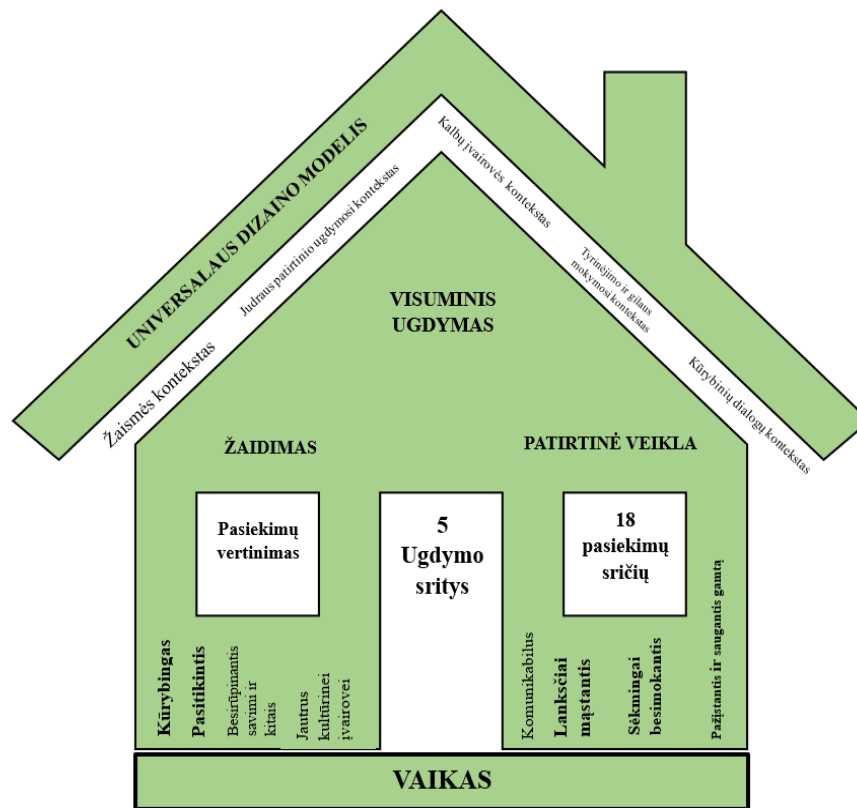
Programa grindžiama **konstruktyvizmo** (Žanas Pjažè) **teorine prieiga**. *Vaikas* suvokiamas kaip aktyvus, savarankiškas, geriausiai besimokantis pagal savo pojūčius ir interesus. *Mokytojas* – nuolat stebintis, kuriantis naujas vaikų patirtis generuojančias aplinkas, drąsinantis ir padedantis. *Turinys* – dėmesys tikslingsoms, iššūkiams keliančioms ugdymo(si) aplinkoms, nepertraukiamam vaiko veikimui. *Mokymas(is)* – per patirties įgijimą, tyrinėjimą, eksperimentavimą.

Programoje integruojami **Reggio Emilia** (Loris Malaguzzi, 1993) ir **Lauko darželio** (Knight, 2013, 2016, 2022) **ugdymo sistemų elementai**.

Reggio Emilia (Loris Malaguzzi, 1993) **ugdymo sistema** – grindžiama į vaiką orientuoto, kontekstinio ugdymo teorijomis. Pagal šią sistemą, vaikui yra daugiau negu vienas būdas pajauti, pažinti, išreikšti, kurti, todėl tai sudaro pagrindą įsitraukti visiems ir kiekvienam vaikui, taikant skirtingus būdus. Pedagogas turi kurti kontekstus, pažadinančius vaikų aktyvumą, tyrinėjimus, kūrybą. Sistema grindžiama bendru vaikų ir suaugusiųjų mokymu(si). Reggio Emilia sistemoje vengiama vaikui primesti suaugusiojo pasaulio matymą, ir veikimo būdus (pvz., kaip pavaizduoti daiktą piešiant), nes manoma, kad taip tik atkuriamas svetima (pvz., pedagogo) patirtis. Pedagogai apmąsto procesą, kokiais būdais paskatinti vaiko vaizduotę, tyrinėjimus, padėti jam atrasti ir sukurti savo pasaulio matymo ir raiškos būdus. Reggio Emilia sistemoje pedagogai kuria mokymosi kontekstus, provokacijas, t. y. taip sumodeliuoja priemones ir aplinką, kad ji pažadintų vaikų tyrinėjimus, idėjas, kad vaikams kiltų naujų klausimų, kad tyrinėti būtų smagu.

Miško, lauko darželio (Knight, 2013, 2016, 2022) **ugdymo sistema** – plėtojamos praktikos, kai ugdymas(is) iš uždaru ir vidaus aplinkų persikelia į ugdymo įstaigos lauko aplinkas, lauko aplinkoje sukuriama vaikams visuminio ugdymo(si) galimybės. Užtikrinamas ilgalaikis, harmoningas vaikų ryšys su gamta. Ugdymas(is) atliepia vaikų domėjimąsi gamta bei jį stiprina per žaismės kupinas veiklas. Vaikai ugdo(si) eksperimentuodami ir žaisdami. Vaikų dienos ritme svarbus vaikų buvimas ir ugdymo(si) tęstinumas lauke. Vaikai lauke judrūs, aktyvūs, tyrinėjantys aplinką visais pojūčiais.

Programa remiasi įstaigos sukurtu programos konceptualių modelių, kuriame išryškunami svarbiausi programos elementai: centre yra *vaikas ir jo ugdomos 8 galios*. Modelyje paryškintos tos vaiko galios, kurios bendruomenės sutarimu, atrodo svarbiausios: t. y. kūrybiškas, pasitikintis, lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis. Aštuntoji vaiko galia – pažįstantis ir saugantis gamtą, siejama su įstaigos savitumu. Vaiko galios auginamos per *visuminį ugdymą*, t. y. ugdymo turinys modeliuojamas pagal *penkias ugdymo sritis, kurios siejasi su 18 pasiekimų sričių*. Ugdymo turinys *neatsiejamas nuo kuriamų ugdymo(si) kontekstų* – modelyje išryškunami 5 ugdymo(si) kontekstai: *žaismės, judraus patirtinio ugdymo(si), kalbų įvairovės, tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) ir kūrybinių dialogų kontekstas*. Kertiniai ugdymo metodai, kuriais siekiama vaiko pasiekimų ūgties – *žaidimas ir patirtinė vaiko veikla*. Taip pat ugdymo turinys neatsiejamas nuo *Universalus dizaino modelio taikymo*.

1 pav. Lopšelio-darželio ikimokyklinio ugdymo programos konceptualus modelis

1.1. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si) grindžiančios vertybės

Kiekvieno vaiko raida ir ugdymas(is) pasižymi unikaliais bruožais. Mokytojas pasitiki vaiko natūraliomis galiomis augti ir ugdytis, pripažįsta ir gerbia kiekvieno vaiko stiprybes, pasiekimų įvairovę, kuria galimybes skleisti vaikų individualumui.

Kiekvienas vaikas aktyviai mokosi, daugelį dalykų atranda pats, savu būdu ir laiku. Vaikų ugdymas(is) yra nuolatinis vidinių galių plėtojimas naujų patirčių pagrindu. Vaikų ugdymui(si) svarbiausios yra jautrios socialinės sąveikos, grindžiamos dialogiškumo principu. Vaikų grupėje vyrauja

nuomonių ir raiškos įvairovė, vaikai mokosi girdėti vienas kitą, skatinama mokymo(si) vienas iš kitų kultūra.

Siekiami turtinti, plėsti ir kompensuoti nepalankioje aplinkoje augančių vaikų patirtis, kuriamos vaikus ugdyti įgalinančios socialinės ir kultūrinės aplinkos.

Vaikų ugdymas(is) grindžiamas požiūriu į vaiką ir jo ugdymą(si) sąlygotomis vertybėmis:

vaiko gerovė – vaiko gerovės pirmumo pripažinimas, puoselėjant vaiko saugumą, sveikatą, darną su savimi ir kultūrine, socialine bei fizine aplinka.

Vaiko orumas – kiekvieno vaiko nelygstamos vertės, autentiškumo, unikalumo pripažinimas ir puoselėjimas.

Saviraiškos laisvė – kiekvieno vaiko kūrybinio potencialo ir laisvės išreikšti save pripažinimas, palaikymas ir skatinimas.

Lygiavertis dalyvavimas – lygiavertėmis sąveikomis grindžiamo ugdymo(si) vertės pripažinimas, sudarant maksimalias sąlygas kiekvienam vaikui dalyvauti bendrame ugdymo(si) procese ir pašalinant ugdymo(si) kliūtis.

Lygiateisiškumas ir teisingumas – vienodų teisių augti ir ugdytis visiems pripažinimas, užtikrinant galimybes kiekvienam vaikui optimaliai vystyti ir reikšti savo potencines galias nepriklausomai nuo prižasčių, susijusių su lytimi, sveikata, socialine ir kultūrine padėtimi. Minimizuojamos atskirties ir diskriminavimo galimybės, atstovaujama vaikų teisėms lopšelyje-darželyje ir už jo ribų.

Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei – atviros, pagarba, empatija ir tolerancija grindžiamos ugdymo(si) aplinkos kūrimas, pripažįstant įvairovę kaip vertybę ir sudarant sąlygas visiems vaikams sėkmingai dalyvauti, natūraliai primant prigimtinius ir kultūrinius skirtumus.

Bendruomeniškumas, demokratija ir pilietiškumas – pagarba asmeniui grindžiamos demokratinės aplinkos kūrimas, priklausymo bendruomenei jausmo puoselėjimas, atsakomybės už save ir kitus ugdymas.

Kultūrinis tapatumas – pagarbos savo šalies kultūrai puoselėjimas, padedant vaikui išreikšti save kaip savo šalies kultūros dalyvį ir kūrėją, mokantį pozityviai priimti kitų kultūrų savitumą.

Pagarba gamtai – gamtos ir aplinkos pažinimas, mokantis ją tausoti ir protingai naudotis gamtos teikiamomis gėrybėmis.

1.2. Vaikų poreikiai

Programa sukuria prielaidas užtikrinti pagrindinių, kiekvienam vaikui aktualių poreikių tenkinimą ir turtinimą:

saugumo poreikis – jaustis saugiam, gerbiamam, matomam, girdimam, tinkamai globojam, sulaukti paramos ir pagalbos, kai jos reikia. Ugdant vaikus rūpinamasi ne tik užtikrinti jų saugumą, bet ir juos pačius pagal jų galias įtraukti į rūpinimąsi savo bei kitų saugumu.

Žaidimo poreikis – turėti laisvę, pakankamai laiko, erdvės, žaidimo partnerių ir galimybę per bendrus žaidimus kurti vaikų kultūrą. Pripažįstama žaidimo, kaip savarankiškos vaikų veiklos,

nelygstama vertė. Nuolat stebėdami ir tinkamoje situacijoje jautriai įsitraukdami į žaidimus, suaugusieji padeda vaikams augintis žaidimo gebėjimus.

Draugysčių poreikis – jaustis priimamam, jausti bendrumą, lygiavertiškumą su kitais, kitų paramą, artimumą, turėti vieną ar keletą artimesnių draugų. Sukuriama ugdymo(si) aplinka, skatinanti vaikus tyrinėti ir atrasti, kaip būti, gyventi ir veikti drauge.

Komunikavimo poreikis – dalintis su kitais emocijomis, mintimis, idėjomis žodžiu ir nežodinėmis priemonėmis. Vaikams sudaromos sąlygos išbandyti įvairias komunikavimo su vaikais ir suaugusiais priemonės ir atrasti pagarbaus, veiksmingo bendravimo būdus.

Pažinimo džiaugsmo poreikis – smalsauti, tyrinėti, klausinėti, aiškinti(s), kurti ir išbandyti, džiaugiantis naujais atradimais ir gebėjimais pažinti. Taikydami ugdymo(si) procese įgytas patirtis vaikai kuria ir perkuria savo teorijas apie pasaulį.

Kūrybinės saviraiškos poreikis – tyrinėti ir atrasti unikalias savo kūrybines galias per įvairias veiklas. Kuriamos ir spontaniškų, ir kryptingų veiklų galimybės, palankios atsiskleisti vaikų interesams, gabumams, savitam raiškos stiliui.

Programa taip pat sukuria prielaidas atliepti ir tenkinti **unikalius kiekvieno vaiko poreikius, tarp jų ir specialiuosius ugdymo(si) poreikius.**

1.3. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Atlikus įstaigą lankančių vaikų tėvų nuomonės apklausas, išryškinti šie tėvų poreikiai.

Vaiko pažangos poreikis. Tėvai tikisi, kad ugdymo(si) procese dalyvaujantys ikimokyklinio amžiaus vaikai darys pažangą visose pasiekimų srityse. Tėvams svarbus tinkamas vaikų pasirengimas ugdytis pagal priešmokyklinio, pradinio ugdymo programą.

Nuolatinio informavimo apie vaikų pasiekimus poreikis. Tėvams svarbus nuolatinis grįžtamasis ryšys ir informavimas apie vaikų pasiekimus, taip pat nuolatinis informavimas apie ugdymo(si) proceso metu patiriamus sunkumus.

Kasdienio buvimo ir ugdymo(si) lauke poreikis. Tėvams svarbus kasdieninis vaikų buvimas ir ugdymas(is) lauke. Tėvai pabrėžia vaikų buvimo ir ugdymo(si) lauke svarbą vaikų emocinei sveikatai, imuniteto stiprinimui, fizinių, pažintinių gebėjimų ugdymui(si).

Laiko savaiminei vaiko veiklai poreikis. Tėvai pabrėžia savaiminės vaiko veiklos svarbą ikimokyklinio amžiaus vaiko gyvenime, todėl pageidauja, kad ugdymo procese būtų numatytas laikas savaiminei vaikų veiklai.

Sveikos gyvensenos ir emocinio ugdymo poreikis. Tėvams svarbus ugdymo įstaigos dėmesys vaikų sveikos gyvensenos ir emocinės sveikatos ugdymui.

Ekologinio raštingumo ir tvarumo ugdymo integravimo į ugdymo procesą poreikis. Tėvai išsako poreikį dėl ekologinio ikimokyklinio amžiaus vaikų raštingumo ir tvarumo ugdymo integravimo į vaikų ugdymo(si) procesą.

Tinkamai užtikrinamo poilsio laiko poreikis nemiegantiems vaikams. Tėvams svarbus tinkamai organizuotas ir užtikrintas užimtumas poilsio metu nemiegantiems vaikams.

Kuo mažesnės grupės pedagogų kaitos poreikis. Tėvams svarbu, kad ugdymo proceso eigoje rastųsi kuo mažesnė pedagogų kaita, esą tai neigiamai veikia vaiko emocinę būseną.

Šilto, pagarbaus, lygiaverčio vaiko ir pedagogo santykio užtikrinimo poreikis. Tėvams svarbus šiltas, pagarbus, lygiavertis, draugiškas mokytojo ir vaiko santykis. Mokytojo jautrus ir pastovus emocinis ryšys su vaiku.

Atlikus bendruomenės narių apklausas, diskusijas, išryškinti šie bendruomenės poreikiai.

Aktyvaus, pozityvaus bendravimo poreikis. Aktyvi, pozityvi, draugiška komunikacija tarp vaikų, įstaigos darbuotojų ir tėvų.

Kiekvieno darbuotojo pridėtinės vertės pajautimo poreikis. Matomas, jaučiamas ir vertinamas kiekvieno bendruomenės nario indėlis ir jo kuriama pridėtinė vertė įgyvendinamam ugdymo procesui.

Nuolatinio tobulėjimo poreikis. Sudarytos sąlygos nuolatiniam lopšelio-darželio darbuotojų kvalifikacijos tobulinimui ir žinių atnaujinimui ikimokyklinio ugdymo srityje.

1.4. Regiono ypatumai

Lopšelis-darželis yra įsikūręs Šiaurės rytinėje Kauno miesto dalyje, Gričiupio seniūnijoje. Tai yra senoji miesto dalis, kurią supa daugiabučių namų kvartalai. Lopšelio-darželio pavadinimas kilęs nuo asmenvardžio *Girstutis*. Istoriniuose šaltiniuose teigiama, kad šiuo vardu fiksuotas karaliaus Mindaugo sūnus.

Gamtinės regiono aplinkos ypatumai. Netoli įstaigos įsikūrę keletas miesto parkų: *Kovo 11-osios, Draugystės, Gričiupio, Ažuolyno parkas*. Teka *Girstupio* upelis, dešinysis upelio intakas – *Gričiupis*.

Kultūrinės regiono aplinkos ypatumai. Netoliese esančios kultūrinės įstaigos: *Kauno kultūros centro Girstučio padalinys, Girstučio baseinas, Kauno Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Girstupio padalinys, Kauno bendruomenės centras – GIRSTA, Kryžių kalnelis, Vytauto Didžiojo karo muziejaus technikos ekspozicija, Kauno zoologijos sodas*.

Šie gamtos ir kultūriniai objektai išnaudojami vaikų išvykoms, edukacijoms, žygiams, savo regiono gamtiniam, kultūriniam, istoriniam pažinimui.

Netoliese esančios ugdymo įstaigos: *Kauno lopšelis-darželis „Malūnėlis“, Kauno lopšelis-darželis „Klausutis“, Kauno lopšelis-darželis „Šilinukas“, Kauno lopšelis-darželis „Smalsutis“, Kauno Simono Daukanto progimnazija, Kauno Kovo 11-osios gimnazija*. Su šiomis įstaigomis vystomas bendradarbiavimas: organizuojami bendri projektai, renginiai, svečiavimasis. Bendraujama ir tariamasi kaip pajavairinti ugdymo procesą, padaryti įdomesnę vaikams.

1.5. Lopšelio-darželio savitumas

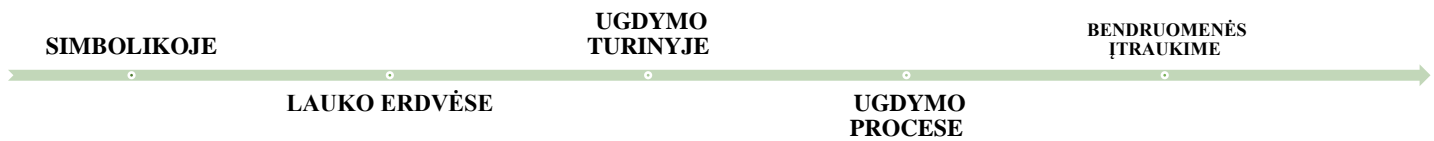
Lopšelyje-darželyje ugdomi ikimokyklinio amžiaus vaikai nuo 1 iki 6 metų. Grupės formuojamos iš vienmečių arba mišraus amžiaus vaikų.

Lopšelyje-darželyje visi ikimokyklinio ugdymo mokytojai yra baigę arba studijuojantys aukštosiose mokyklose pagal ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programą.

Įstaigoje dirba gausi meninio ugdymo mokytojų komanda. Į mokytojų ugdomasias veiklas integruojami nusiramino, atsipalaidavimo, garso, judesio, šokio terapijos elementai. Užsiėmimams išnaudojama įstaigoje įrengta sensorinė erdvė.

Lopšelyje-darželyje švietimo pagalbą teikia švietimo pagalbos specialistų komanda - psichologas, socialinis pedagogas, logopedas, specialusis pedagogas. Individualią pagalbą vaikams, turintiems didelių specialiųjų ugdymo(si) poreikių, teikia mokytojo padėjėjas.

Atliepiant tėvų poreikius ir išnaudojant turimus įstaigos gamtinius resursus – didelę kiemo teritoriją, turtingą joje esančią augmeniją, **į ugdymo procesą integruojamas gamtinis, gamtosauginis, ekologinis, tvarus ugdymas, kuris matomas lopšelio-darželio:**

2 pav. Gamtinio ugdymo atspindžiai lopšelio-darželio veikloje

simbolikoje – gamtiniai akcentai (žalia spalva, augalų motyvai) matomi įstaigos interneto svetainėje, įstaigos logotipe, vidaus patalpų interjero elementuose;

lauko erdvėse – lauke įrengtos natūralios teminės erdvės, skirtos gamtos tyrinėjimams - beržynas, purvynė, augalų salelės, pojūčių takas, smėlio aikštė, natūralios pievos plotas stebėjimui, kalnelis, purvo virtuvė;

ugdymo turinyje – įgyvendinamos grupių veiklos, bendri įstaigos renginiai, projektai gamtos (augalų, gyvūnų, ekologijos, tvarumo) temomis.

Ugdymo procese svarbus prasmingas vaikų buvimas ir ugdymas(is) lauke. Šiltuoju metų laiku, vykdomas rytinis vaikų pasitikimas lauke. Lopšelio-darželio lauko erdvės skirtos visiems vaikams – vaikai laisvai juda ir žaidžia įvairiose įstaigos lauko erdvėse. Į ugdymo procesą įtraukiamas kasdieninis atliekų rūšiavimas, aplinkos priežiūra, tvarkymas.

Bendruomenės nariai įsitraukia į gamtos saugojimo, aplinkos įrengimo, tvarkymo, švarinimo akcijas.

Ugdymo turinys papildomas išvykomis į įvairius gamtos ir kultūros objektus – šalia esančius parkus, muziejus, bibliotekas, teatrus, ūkius ir kt.

Lopšelis-darželis turi keletą savitų renginių, tradicijų. Keletą kartų per metus organizuojamos *šeimų dirbtuvėlės*, birželio mėn. *organizuojama savaitės trukmės vasaros patirčių – gamtos stovyklėlė. Paskutinis mėnesio trečiadienis darželyje – eksperimentų diena!* Visi vaikai tą dieną atlieka eksperimentus ir tarpusavyje dalinasi atliktų eksperimentų idėjomis. Kiekvieną pavasarį rengiamos atvirų durų dienos naujai pradėsiantiems lankyti darželį vaikams, kurių metu vaikai „prisijaukina“ įvairias darželio erdves, žaidžia, susipažįsta su mokytojais.

II DALIS

IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Žemiau pateiktais principais grindžiamas visas lopšelio-darželio programos turinys.

Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas. Ikimokyklinio ugdymo(si) procesui būdinga ugdymo(si) ir priežiūros vienovė. Kiekviena suplanuota ir nesuplanuota sąveika bei kasdieninė rutina yra ugdanti, turtinanti vaiko patirtį. Ilgalaikis, nuolatinis, saugus vaiko emocinis ryšys su mokytoja sukuria prielaidas visavertei vaiko raidai ir ugdymui(si).

Vaiko raidos ir ugdymo(si) dermės principas. Ugdymo(si) procese atsižvelgiama į raidos nulemtą vaikų poreikių, patirties ir gebėjimų įvairovę ir skatinama visapusiška vaiko raida.

Žaismės principas. Žaismingumas yra viso ikimokyklinio vaikų ugdymo(si) pagrindinis bruožas, neatsiejama tyrinėjimo, eksperimentavimo, fantazavimo, kūrybos dalis, o žaidimas – svarbiausia savarankiška vaiko veikla.

Sociokultūrinio kryptingumo principas. Ugdymas(is) grindžiamas žmogiškosiomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, padedančiomis vaikams įsitraukti supančią kultūrinę aplinką ir didinančiomis atvirumą kultūrinei bei kalbinei įvairovei.

Integralumo principas. Siekiama visuminės vaikų raidos, užtikrinamas darnus visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimas, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšiai, vidinės turinio sąsajos kiekvienoje ugdymo(si) srityje, vaikų veiklos integralumas.

Įtraukties principas. Sudaromos sąlygos kiekvienam vaikui ugdyt(is), plėtoti savo galias, gauti reikiamą pagalbą, patirti sėkmę, atsižvelgiant į ugdymo(si) poreikių įvairovę.

Kontekstualumo principas. Vaikų ugdymas(is) vyksta estetiškuose, į veiklą įtraukiančiuose, vaikų iniciatyvoms atviruose artimiausios socialinės kultūrinės, kalbinės ir gamtinės aplinkos kontekstuose, siekiama vaikų ugdymo(si) patirčių aktualumo, prasmingumo.

Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas. Aplinkos, sąveikos, bendros prasmės kuriamos įsiklausant ir atliepant vaikų poreikius, interesus, iniciatyvas, nuomonę, drauge priimant sprendimus.

Lėto ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas. Vaikai giliai išgyvena ir pajaučia kiekvieną *čia ir dabar* momentą, kai skiriama pakankamai laiko kasdienei rutinai, tyrinėjimo ar kūrybos procesui, nuostabai ir atradimo džiaugsmui.

Reflektyvaus ugdymo(si) principas. Mokytojas drauge su vaiku emocijomis ir veiksmais atspindi vaiko veikimo patirtis. Su vaikais drauge pagal jų gebėjimus apmąstomos vaikų emocijos, veiklos ir jų rezultatai, numatomas tolesnis veikimas. Mokytojais apsvaisto autentiškas vaikų patirtis.

Šeimos ir mokyklos partnerystės principas. Tėvai ir mokyklos darbuotojai pasitiki vieni kitais ir veikia dėl vaikų interesų.

Pabrėžiant įstaigos savitumą, lopšelio-darželio programoje išskiriamas darnos su gamta, ekologinio mąstymo, tvarumo principas. Lopšelio-darželio darbuotojai ir šeimos bendradarbiauja skatinant tvarų gamtos išteklių naudojimą, saugant ir prižiūrint aplinką, taikiai sąveikaujant su gamta.

III DALIS

TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų patirtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kūrybiškumo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Programos tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

1. Atpažinti ir atliepti **kiekvieno vaiko ugdymo(si) poreikius**, kylančius iš asmenybės raidos tarpsnio.
2. Plėtoti vaiko galias, **įgyvendinant visuminį ugdymą** - plėtojant vaiko pasiekimus visose 18 pasiekimų sričių.
3. Užtikrinti **aktyvų vaiko dalyvavimą** ugdymo(si) procese, įgyvendinant ugdymą **per žaidimą ir patirtinę** veiklą, išlaikant **balansą tarp** kryptingos **mokytojo organizuotos ir savaiminės vaiko veiklos**, palaikant **lėto mokymo(si) idėją**.
4. **Kurti įtraukia, kūrybišką**, vaiko ugdymui(si) pritaikytą, aktyvią vaiko įsitraukimą ir dalyvavimą skatinančią **ugdymo(si) aplinką, ugdymo(si) kontekstus**.
5. **Sistemiškai fiksuoti, dokumentuoti, analizuoti, vertinti ir aptarti** su tėvais (globėjais) ir kitais su vaiko ugdymu(si) susijusiais asmenimis, **vaiko pasiekimus**, pagal juos modeliuoti ugdymo turinį.
6. **Kurti** ir plėtoti pasitikėjimu ir pagarba, aktyvia partneryste grindžiamą tikslingą **bendradarbiavimą su tėvais** (globėjais), **švietimo pagalbos specialistais, priešmokyklinio ugdymo mokytojais ir kitais švietimo paslaugų teikėjais**.

Ugdymosi rezultatai. Žemiau pateiktoje lentelėje vaizduojamos vaiko galios, joms priskiriamos ugdymo ir pasiekimų sritys.

VAIKO GALIOS				
Pasitikintis	Besirūpinantis savimi ir kitais Lanksčiai mąstantis	Sėkmingai besimokantis Pažįstantis ir saugantis gamtą	Komunikabilus Jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei	Kūrybingas
UGDYMO SRITYS				
Mūsų sveikata ir gerovė	Aš ir bendruomenė	Tyrinėju ir pažįstu aplinką	Aš kalbų pasaulyje	Kuriu ir išreiškiu
PASIEKIMŲ SRITYS	Kasdienio gyvenimo įgūdžiai Fizinis aktyvumas Emocijų suvokimas ir raiška Savivoka ir savipagarba	Savireguliacija ir savikontrolė Problemų sprendimas Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais Aplinkos pažinimas Tyrinėjimas Matematinis mąstymas Skaitmeninis suvokimas Mokėjimas mokyti Kalbų supratimas	Kalbinių raškas Gebėjimas žaisti Meninė raiška	Kūrybiškumas Estetinis suvokimas

3 pav. Ugdymo sričių sąsaja su pasiekimų sritimis ir įgyjamomis vaiko galiomis

IV DALIS

UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Šioje programos dalyje išskiriamas ugdymo sričių „*Mūsų sveikata ir gerovė*“, „*Aš ir bendruomenė*“, „*Tyrinėju ir pažįstu aplinką*“, „*Aš kalbų pasaulyje*“, „*Kuriu ir išreiškiu*“ išskaidymas į smulkesnius elementus.

MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ			
Fizinis aktyvumas	Sveika mityba	Mano dienos ritmas	Saugaus elgesio įpročiai
Judėjimo džiaugsmo patyrimas	Maisto įvairovės pažinimas	Dienos ritmo pajauta	Elgesys su nepažįstamais žmonėmis
Judesių tikslumo siekimas	Elgesys prie stalo	Judėjimo ir poilsio ritmo pajauta	Saugus elgesys gatvėje Saugus elgesys buityje ir gamtoje

4 pav. Ugdymo srities *Mūsų sveikata ir gerovė* sudedamosios dalys

AŠ IR BENDRUOMENĖ				
Kas aš?	Savo emocijų ir elgesio valdymas	Aš tarp kitų	Žmonės ir bendruomenės	Mūsų praeitis, dabartis, ateitis
Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška	Savo emocijų atpažinimas ir raiška	Ryšiai taro vaikų ir jautrumas kito poreikiams	Žmonių įvairovės supratimas	Laiko tėkmės pajauta
	Kūno pažinimas	Panašumų ir skirtumų tyrinėjimas	Žmonių bendruomenių tyrinėjimas	Praeitis, dabartis, ateitis kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai
	Savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas	Skirtybių priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas	Tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas	Šaltinių, pasakojančių apie praeitį ir būsimą ateitį, tyrinėjimas
	Emocijų ir jų raiškos reguliavimas			
Dėmesio ir elgesio valdymas				

5 pav. Ugdymo srities *Aš ir bendruomenė* sudedamosios dalys

TYRINĖJU IR PAŽĪSTU APLINKĄ				
Mane supantys daiktai	Gyvybė	Skaičiavimas ir modeliavimas	Matematiniai erdvės tyrinėjimai	Skaitmeninių technologijų pasaulis
Atrandu daiktus	Pažįstu gyvybę	Atrandu skaičius ir skaičiavimo būdus	Eksperimentai su geometrinėmis figūromis	Skaitmeninis raštingumas
Daiktai ir kasdienybė	Gyvybė turi poreikių	Ką apie mus ir įvykius sako duomenys	Kaip apibūdinti vietą ir padėtį	Veiksmų sekos ir problemų sprendimas
Daiktai ir technologijos	Netikėti atradimai	Matavimai kasdieninėje aplinkoje		

6 pav. Ugdymo srities *Tyrinėju ir pažįstu aplinką* sudedamosios dalys

AŠ KALBŲ PASAULYJE		
Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas	Kalbinė raiška	Kalbų įvairovės suvokimas, kalbinės tapatybės formavimasis
Klausymas	Kalbėjimas	
Žodinės kalbos suvokimas	Bendravimas ir komunikacija	
Nežodinės kalbos suvokimas	Rašytinė raiška	
Rašytinės raiškos ir vaizdinės informacijos suvokimas		

7 pav. Ugdymo srities *Aš kalbų pasaulyje* sudedamosios dalys

KURIU IR IŠREIŠKIU				
Žaidimo raiška	Muzikos raiška	Šokio raiška	Dailės raiška	Teatrinė raiška
Žaidimas – kaip savo kūno galimybių tyrinėjimas	Ankstyvasis muzikinis ugdymas(is)	Judesio tyrinėjimas	Vizualaus pasaulio tyrinėjimas	Vaidybos tyrinėjimas
Žaidimas – kaip aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais tyrinėjimas		Judesio elementai	Vizualinės raiškos priemonių ir kuriamų vaizdų tyrinėjimas	
Žaidimas – kaip savo patirčių ir socialinių santykių tyrinėjimas		Šokio kultūra	Grafinė ir spalvinė raiška	
Žaidimas – kaip simbolių taisyklių tyrinėjimas ir laikymasis			Erdvinė raiška	

8 pav. Ugdymo srities *Kuriu ir išreiškiu* sudedamosios dalys

Pasiekimų sritys ir pasiekimų žingsniai	Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas	Ugdymo(si) kontekstai, pedagogo vaidmuo ir ugdymo strategijos, ugdymo(si) būdai
<p>Pasiekimų sritis - kasdienio gyvenimo įgūdžiai.</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi, kas padeda augti sveikam ir saugiam.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Esant galimybei renkasi sveikatai palankų maistą, savarankiškai pavalgo, pasirūpina savo kūno švara, prisideda prie aplinkos tvarkos palaikymo, rodo pradinius saugaus elgesio lopšelyje-darželyje įgūdžius, pasako, kaip saugiai elgtis gatvėje, butyje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 2, 3.</p>	<p>1-3 metai. Sekdamas mokytojo ir kitų vaikų pavyzdžiu, valgo prie stalo, ragauja įvairų maistą, valgo ramiai, neskubėdamas, mokytojo padedamas naudojasi įrankiais. Žaidžia režisūrinius maisto gaminimo žaidimus grupėje, lauke įrengtoje virtuvėlėje. Mokytojo padedamas naudojasi tualetu, prausiasi ir šluostosi rankas, veidą, apsirengia ir nusirengia. Mokytojo žaidinamas, tvarkosi žaislus, padeda vieną kitą daiktą į vietą.</p> <p>4-6 metai. Tyrinėja sveiko maisto piramidę. Dėlioja mąstymo žemėlapius (sveika – nesveika). Gamina sveikus užkandžius ir gėrimus: plauna, sveria, uosto, dalina, pjausto, maišo, skanauja maisto produktus. Tyrinėja, matuoja, žymisi, kiek vandens išgeria per dieną, aiškinasi, kiek jo vartoti sveika. Diskutuoja apie maisto tausojimo svarbą. Mokytojo padedamas taisyklingai naudojasi stalo įrankiais. Grupėje, lauke įrengtoje virtuvėlėje žaidžia „kavinę“, „restoraną“: kuria, užrašo, kopijuoja patiekalų receptus, imituoja maisto gaminimo, valgymo procesus. Mokytojo padedamas laikosi elgesio taisyklių prie stalo: prieš valgį nusiplauna rankas, valgo neskubėdamas. Diskutuoja, kodėl svarbu plauti rankas prieš valgį, pažaidus, susitepus, pasinaudojus tualetu, ir pratinasi tai daryti. Atlieka tyrinėjimus apie bakterijas ir virusus, jų sukeltas ligas. Tvarko, rūšiuoja žaislus, pažaidus padeda į žaislus vietą.</p>	<p>Jaučiamas žaismės kontekstas. Palaikomas kasdieninių veiklų žaismingumas, kuriant džiaugsmo, nuostabos, tyrinėjimo, išbandymo, eksperimentavimo ir dalinimosi pojūtį. Kontekstas kuriamas tam tikru būdu išdėstant priemones, provokuojančias vaikus žaisti judesiu, pojūčiais, emocijomis, vaizduote, mintimis. Kuriamos slėpynių, netikėtumo, paslapties situacijos, įtraukiančios vaikus į žaislingus tyrinėjimus. Kuriamas fizinė aplinka viduje ir lauke, kviečianti pastebėti, apžiūrėti, išmėginti skirtingus veikimo būdus, išgyvenant pažinimo džiaugsmą.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas paskatina, palaiko ir pats kuria kasdienį žaislingumą per fizines aplinkas, veikimo būdus, humorą, kalbėjimą. Pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: kūrybiniai žaidimai, tyrinėjimai, edukacinių filmukų žiūrėjimas/aptarimas, knygelėlių vartymas, maisto</p>

	<p>Kalba, diskutuoja apie tai, kaip reikia elgtis, jei visai nepažįstamas žmogus kalbina.</p> <p>Mokosi pasakyti „ne“ netinkamam prisilietimui, pasitraukti iš situacijų, kuriose pasijunta nesaugiai.</p> <p>Klausosi pasakojimų, žiūri edukacinius filmukus apie daiktus, kurie yra pavojingi vaikų sveikatai ir saugumui, kas atsitinka, kai vaikai su jais žaidžia.</p> <p>Išvykų metu mokosi saugaus elgesio gatvėje, nežinomoje vietoje, žino, kur kreiptis pagalbos ištikus nelaimei.</p> <p>Dalyvauja tvarkant, prižiūrint grupės, lauko aplinką. Naudojasi lauko aplinkos tvarkymo įrankiais (šluotomis, grėbliais, kastuvais, karučiais).</p> <p><i>Dalyvauja Visuomenės sveikatos biuro specialistės vedamuose užsiėmimuose apie sveiką gyvenimo būdą, mitybą, higieną, saugų elgesį.</i></p>	<p>gaminimas, išvykos, diskusijos, vaikų turimos patirties reflektavimas.</p>
<p>Pasiekimų sritis - fizinis aktyvumas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Tiksliai ir koordinuotai šliaužia, ropoja, eina, bėga, lipa, išlaiko pusiausvyrą judėdamas, meta, gauda ir spiria kamuolį, spontaniškai ir tikslingai atlieka kasdienes veiksmus, kuriems būtina akių ir rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika, derina judesius poroje, grupėje šokdamas ar žaisdamas.</p>	<p>1-3 metai.</p> <p>Siekia daiktų, stumdo, ridena daiktus.</p> <p>Eina įvairiais būdais, keisdamas ėjimo greitį, perlipa per kliūtis.</p> <p>Žaidžia žaidimus su kamuoliu: ridena, meta, gauda kamuolį.</p> <p>Veria ant virvutės dideles sagas, makaronus, stambias detales.</p> <p>Žaidžia pilstymo žaidimus grupėse ant šviesos stalų (pilsto smėlį, įvairias kruopas), lauko smėlio erdvėse, lauke įrengtoje purvynėje (pilsto smėlį, žemes, purvą, vandenį, gamtinę medžiagą).</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knyga „Judantys laiptai (iki 3 m.)“.</i></p> <p>4-6 metai.</p> <p>Juda laisvai bėgiodamas, landžiodamas, šokinėdamas, laipiodamas karstynėmis.</p> <p>Atlieka veiksmus su skirtingo dydžio, svorio, formos, priemonėmis (skirtingo dydžio, svorio kamuoliai, įvairios lazdos, lazdelės, žiedai ir kt.).</p> <p>Žaidžia imitacinius, judriuosius žaidimus, kuriuose lavinami pagrindiniai judesiai (laipiojimas, pralindimas, metimas, šliaužimas, bėgimas ir kt.).</p> <p>Išbando įvairius ėjimo ir bėgimo būdus: eiti pasistiebus, ant kulnų, ištiesta virve, aukštai keliant kelius, pristatomuoju žingsniu,</p>	<p>Jaučiamas judraus patirtinio ugdymo(si) kontekstas.</p> <p>Skatinamas kasdieninis vaikų judrumas. Kuriamas ugdymo(si) aplinka leidžia patirti vaikams judėjimo džiaugsmą, yra įkvepianti, kelianti iššūkių, o kartu saugi bei patikima vieta žaisti ir mokytis. Judėjimo įvairovei padidinti naudojama natūrali gamtinė aplinka įstaigos kieme (<i>beržynas, natūrali pieva, kalnelis ir kt.</i>). Vaikų judėjimui išnaudojami netoli įstaigos esantys parkai (<i>Draugystės parkas, Kovo 11-osios parkas, Ažuolyno parkas ir kt.</i>)</p> <p>Šiltuoju metų laiku, dauguma veiklų perkeliama į įvairias lauko erdves. Ugdymo procese naudojamos natūralios ir iš antrinių žaliavų pagamintos saugios priemonės.</p>

<p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 3, 4.</p>	<p>šonu, atbulomis, nedideliame aukštyje, bėgti aukštai keliant kelius, įveikiant kliūtis, bėgti greitai, lėtai. Žaidžia žaidimus su taisyklėmis: krepšinį, futbolą, badmintoną, estafetes. Dėlioja, konstruoja, veria, piešia, kerpa, lipdo. Atlieka atsipalaidavimo, kvėpavimo, vaikų jėgos pratimus (pratimai atliekami grupėse, rūbinėlėse, sensorinėje erdvėje, pievoje, krepšinio aikštelėje). Lauke važinėjasi dviračiu, paspirtuku, mašinėlėmis. Dalyvauja „Sveikatiados“, RIUKPA projektuose (<i>Trikrepšio festivalyje, Lietuvos Mažųjų žaidynėse</i>). Dalyvauja masiniuose viso darželio, grupių žygiuose, bėgimuose, judėjimo akcijose („Rieda ratai rateliukai“, „Sportuojantis koridorius“). Dalyvauja žiemos sporto šventėje.</p>	<p>Lauke sudaromos sąlygos važinėjimuisi dviračiais, pasiprutukais, mašinėlėmis, įvairiems sportiniams žaidimams su taisyklėmis (krepšinis, tinklinis).</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas modeliuoja ugdymo(si) aplinką, kurioje vaikai būtų aktyvūs, judrūs be mokytojo vadovavimo. Mokytojas pats yra fiziškai aktyvus, įkvepia vaikus savo pavyzdžiu. Skatina aktyviai judėti, patirti judėjimo džiaugsmą, tačiau atsižvelgia į kiekvieno vaiko galias ir baimes, drąsindamas palaipsniui jas įveikti.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: judrūs improvizaciniai žaidimai, judrūs žaidimai su taisyklėmis, imitaciniai, kūrybiniai žaidimai, dėliojimas, konstravimas, piešimas, karpymas, lipdymas, pilstymas, atsipalaidavimo, kvėpavimo, vaikų jėgos pratimai, žygiai, bėgimai.</p>
<p>Pasiekimų sritis - emocijų suvokimas ir raiška.</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Atpažįsta, atliepia, įvardija, aptaria savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose ramiose situacijose</p>	<p>1-3 metai. Stebi save veidrodyje, veido išraiškomis vaizduoja įvairias emocijas. Tyrinėja nuotraukas, knygeles, paveikslėlius, kuriose pavaizduotos įvairios emocijos, bando jas atpažinti, įvardinti.</p> <p>4-6 metai. Įvairiomis vizualiomis priemonėmis (veideliais, spalvomis, emocijų termometre) žymi, įvardina pažymėtas emocijas, įvardina priežastis, sukėlusias vieną ar kitą emociją. Neigiamoms emocijoms reikšti naudoja tinkamus nusiramino būdus (giliai kvėpuoja, skaičiuoja iki 3,5, išminko,</p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) kontekstas. Vaikai įtraukiami į emocijų, savo išvaizdos, kūno tyrinėjimus. Atsakymų į klausimus paieška vyksta spontaniškai, naudojant sukurtame kontekste esančias tyrinėjimo priemones (pvz. veidrodžiai, nuotraukos, paveikslėliai ir kt.), medžiagas.</p>

<p>emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 4, 5.</p>	<p>nupučia pyktį, gniaužo kamuoliuką, žaidžia su kinetiniu smėliu ir kt.).</p> <p>Varto, komentuoja emocijų knygelėse matomus paveikslėlius (knygelių rinkinys: „Mano emocijos ir jausmai“, Kakės Makės emocijos, „Ką aš jaučiu“).</p> <p>Žaidžia vaidmenų, naratyvinius žaidimus, per kuriuos atpažįsta, išreiškia emocijas.</p> <p>Klausosi terapinių pasakų, skaitomų istorijų, žiūri filmukus, diskutuoja apie savo ir kitų patiriamas emocijas, jas sukėlusias situacijas bei jų atsiradimo priežastis.</p> <p>Kuria socialines istorijas šiomis temomis: „Kai jaučiuosi piktas“, „Kai aš nerimauju“, „Kai aš bijau“, „Kai man liūdna“, „Aš galiu nusiraminti“, jas iliustruoja piešinėliais.</p> <p>Įvairiomis meninės raiškos priemonėmis vaizduoja emocijas (piešia, dažo lipdo).</p> <p><i>Dalyvauja psichologo vedamose veiklose, skirtose psichikos sveikatai stiprinti.</i></p>	<p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas jautriai reaguoja į vaikų patiriamas ir išreiškiamas emocijas, jas įvardina, pakomentuoja, taiko personalizuotus vaikų nusiramavimo būdus. Rodo pavyzdį, kaip tinkamai reikšti emocijas.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: emocijų stebėjimas, tyrinėjimas, žymėjimas, kūrybiniai žaidimai (vaidmenų, naratyviniai, skirti emocijų atpažinimui ir raiškai), socialinių istorijų kūrimas, terapinių pasakų klausymas, aptarimas, emocijų vaizdavimas meninės raiškos priemonėmis.</p>
<p>Pasiekimų sritis - savivoka ir savigarba.</p> <p>Vertybinė nuostata. Pasitiki savimi ir savo gebėjimais, gerbia save ir kitus.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pažįsta savo kūną, pasako, kad yra berniukas (mergaitė), supranta savo augimą ir gebėjimų tobulėjimą, prisistato kitam, komentuoja, kuo domisi, kas patinka (nepatinka), supranta ir gina savo bei kitų teises būti ir žaisti kartu, priskiria save savo šeimai, grupei, įstaigos bendruomenei, žino savo tautybę, tėvynę.</p>	<p>1-3 metai. Stebi, tyrinėja savo atvaizdą nuotraukose, veidrodyje, parodo, įvardina pagrindines veido, kūno dalis. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Aš“ pasaulis“, „Aš“ atspindžiai“, p. 16-23.</i> Piešia, vaizduoja save ant įvairaus dydžio, faktūros popieriaus, veidrodinio paviršiaus. Matuojasi ūgį naudodamas ūgio matuoklį. Atėjęs į grupę savo vardą žymi vardo kortele, paveikslėliu. Suaugusio padedamas, rodo kiek metų.</p> <p>4-6 metai. Judėdamas, improvizuodamas kūno judesiais, tyrinėja ką gali ir ko negali kūnas, pradeda jausti asmeninę ir bendrą erdvę. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Aš“ – matomas ir nematomas“, „Asmeninė erdvė“, p. 55-63.</i> Vartydamas enciklopedijas vaikams, žiūrėdamas animacinius filmukus, atlikdamas eksperimentus, kurdamas modelius, tyrinėja žmogaus kūno sandarą: virškinimo, kvėpavimo, kraujotakos sistemas.</p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) kontekstas. Vaikai įtraukiami į savo išvaizdos, augimo tyrinėjimus, skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas jautrus vaiko poreikiams, savo elgesiu rodo tinkamą elgesio pavyzdį vaikui, sudaro sąlygas vaikams patiems rinktis skirtingus būdus pažinti, veikti, išreikšti.</p>

<p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 6,7.</p>	<p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Aš“ – matomas ir nematomas“, „Nenuilstanti širdelė“, p. 32-37.</i></p> <p>Stebi, fiksuoja savo kūno augimą – matuoja ūgį, kuria savo pėdų, plaštakų, atspaudus).</p> <p>Piešia, kitomis meninės veiklos priemonėmis vaizduoja savo šeimą, pasakoja ką pavaizdavo.</p> <p>Kartu su šeima dalyvauja šeimų šventėse, bendrose šeimų dirbtuvėse.</p> <p>Su savo miesto, šalies simboliais, kultūros objektais susipažįsta, juos išimena dalyvaudamas išvykose (išvykos į biblioteką, muziejus, teatrą), stebėdamas juos knygoje, skaitmeninėse fotografijose, piešdamas, konstruodamas, dalyvaudamas valstybinėse šventėse (Vasario 16-oji, Kovo 11-oji, Sausio 13-osios akcija ir kt.).</p>	<p>Ugdymo(si) būdai: savo atvaizdo tyrinėjimas nuotraukose, veidrodyje, savo atvaizdo, šeimos piešimas, vaizdavimas įvairiomis priemonėmis ant įvairių paviršių, eksperimentavimas kūno judesiais, kūno galių tyrinėjimas, kūno sandaros tyrinėjimas, organų modelių kūrimas, šeimų šventės, dirbtuvės, išvykos į biblioteką, muziejus, teatrą.</p>
<p>Pasiekimų sritis – ir savireguliacija savikontrolė.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Sutelkia dėmesį ir pastangas veiklai, dažniausiai laikosi tvarkos ir susitarimų, bendraudamas su kitais elgiasi mandagiai, stengiasi kontroliuoti savo veiksmus ir žodžius, įsiaudrinęs geba nusiraminti.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 5, 6.</p>	<p>1-3 metai. Padedamas suaugusiojo įprastose situacijose valdo savo emocijų raišką ir elgesį. Sekdamas suaugusiojo pavyzdžiu, bendrauja su kitais vaikais nusišypsodamas, taikiai žaisdamas greta, bando dalintis, palaukti savo eilės.</p> <p>4-6 metai. Valdo savo emocijų raišką, išbandydamas skirtingus nusiramavimo būdus (suskaiciuoti iki trijų, iki penkių, apsikabinti ir kt.). Klausydamas skaitomų, pasakojamų istorijų, žiūrėdamas edukacinius filmukus, analizuoja veikėjų elgesį, įvardina koks elgesys yra tinkamas/netinkamas, įvardija tam tikrų veikėjų netinkamo elgesio pasekmes. Žaidžia savireguliaciją plėtojančius žaidimus (sustingti, nekalbėti, nenusijuokti). Dalyvauja veiklose, kuriose reikia išvermės (išlaukti, pabaigti iki galo), tikslumo (įdėti, įmesti), kliūčių įveikos (įveikti kliūčių ruožą, basomis pereiti pojūčių taką). Kartu su draugais kuria, iliustruoja bendras grupės elgesio taisykles, bando jų laikytis. Išvykų metu mokosi pagarbaus, mandaus elgesio taisyklių.</p>	<p>Jaučiamas judraus patirtinio ugdymo(si) kontekstas. Skatinamas kasdieninis vaikų judrumas. Ugdymui(si) išnaudojamos vidaus, natūralios ir dirbtinai sukurtos lauko erdvės.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas jautrus vaiko poreikiams, savo elgesiu rodo tinkamo elgesio pavyzdį, sudaro sąlygas vaikams patiems rinktis skirtingus būdus pažinti, veikti, išreikšti.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: istorijų skaitymas ir aptarimas, edukacinių filmukų žiūrėjimas ir aptarimas, savireguliaciją plėtojantys žaidimai, judrūs sportiniai žaidimai išsvermei, tikslumui (išnaudojamas kieme esantis pojūčių takas), išvykos.</p>

<p>Pasiekimų sritis - problemų sprendimas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs priimti iššūkius ir spręsti problemas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Geba atpažinti ir įvardyti iššūkį, problemą, kliūtį, savarankiškai ir drauge su kitais ieško iššūkio įveikos, problemos sprendimo būdų, apsvarsto ir pasirenka tinkamus konkrečiai situacijai, įvertina priimtų sprendimų pasekmes.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 25, 26.</p>	<p>1-3 metai. Susidūręs su kliūtimi, žodžiais, mimika, gestais, parodo su kokia kliūtimi susidūrė. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Smėlio dėžė“, „Skalbiniai“, p. 24-28.</i></p> <p>Bando savarankiškai spręsti kasdienes problemas. Nepavykus stebi, kaip tai daro kiti, išbando jų taikomus problemų sprendimo būdus arba kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Aš“ pasaulis“, „Aš moku. Aš galiu“, p. 51-57.</i></p> <p>4-6 metai. Kurdamas, konstruodamas statinius kartu su kitais vaikais ieško bendrų problemos sprendimo būdų, siūlo sprendimo būdus kitiems. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Energijos upė (3-6 m.)“, „Tiltai“.</i></p> <p>Norėdamas įveikti problemą, išbando įvairius veikimo būdus. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Dėlionių kilimas“ (3-6 m.), „Apskritimo magija“, p. 13-17, „Figūrų kilimas“, p. 18-22.</i></p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymo(si) kontekstas. Atsakymų paieška, problemų sprendimas vyksta spontaniškai, tyrinėjant sukurtame kontekste esančias priemones, medžiagas, jų veikimą.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos. Mokytojas pastebi vaikų interesus, poreikius, palaiko jų susidomėjimą dėmesio atkreipimo ženklais, pritarimu, keldamas mąstyti skatinančius klausimus, suteikdamas grįžtamąjį ryšį.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: statymas, konstravimas iš žaislų, buities daiktų, medžiagų, įvairių geometrinių, figūrų, buities daiktų, gamtinės medžiagos dėliojimas, piešimas, veikimas su priemonėmis (įvairių dydžių formų batais, medžiagos skiautėmis, skalbinių segtukais).</p>
<p>Pasiekimų sritis – santykiai su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais ir bendraamžiais.</p>	<p>1-3 metai. Žaisdamas kartu su suaugusiuoju išbando naujus dalykus. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Smėlio dėžė“ (1-3 m.), „Spalvotas pasaulis“, p. 16-19, „Žiemos šalčio pasaka“, p. 20-23).</i></p> <p>Trumpam įsitraukia į bendrą žaidimą, pakaitomis su kitu vaiku žaidžia tuo pačiu žaislu.</p> <p>4-6 metai. Žaidžia bendrus žaidimus, žaidimus grupelėse.</p>	<p>Jaučiamas žaismės kontekstas. Palaikomas kasdieninių veiklų žaismingumas – vaikams sudaromos galimybės įvairiais būdais tyrinėti, išbandyti, eksperimentuoti, dalintis savo potyriais. Mokytojas jautriai pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.</p>

<p>Esminiai gebėjimai. Pasitiki mokytojais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai dalinasi savo mintimis, žino, kaip elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais. Geranoriškai elgiasi su bendraamžiais, natūraliai priima kitų skirtumus, draugauja bent su vienu vaiku, supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 7, 8.</p>	<p>Inicijuoja bendrus žaidimus, patys siūlo ir derina veiklos idėjas, veiksmus, siužetą, susikuria veiklos ir elgesio taisykles, padeda, paremia vienas kitą, tariasi. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Pasaulis be sienų (3-6 m.)“, „Upių žemėlapis“, p. 16-22, „Sėjau rūtą, sėjau mėtą, sėjau lelijėlę“, p. 23-28.</i></p> <p>Mokosi išklausti ir suprasti skirtingas nuomones, požiūrius, juos priimti. Susipažįsta su pasaulio žmonių išvaizdos, aprangos, kalbų, maisto, būstų, darbų, kelionių, tradicinių menų, švenčių panašumais ir įvairove. <i>Dalyvauja draugystės, autizmo supratimo, „Savaitės be patyčių“, Tolerancijos dienos socialinėse iniciatyvose.</i></p>	<p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: esant poreikiui mokytojas ištraukia į vaikų žaidimus, kartu žaidžia, inicijuoja žaidimus, priima vaikų siūlomų žaidimų, veiklų idėjas, padeda jas plėtoti.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: įvairūs bendri žaidimai, žaidimai grupelėse, veikimas su priemonėmis, dalyvavimas socialinėse, draugystės iniciatyvose.</p>
<p>Pasiekimų sritis – aplinkos pažinimas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nori pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Pažįsta jam suprantamus socialinius, kultūrinius ir gamtos objektus bei reiškinius, juos įvardija ir apibūdina, žinojimą pritaikydamas žaidimuose ir kitose veiklose.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai.</p>	<p>1-3 metai. Tyrinėja artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, objektus, augalus, gyvūnus, atpažįsta, įvardina pagrindinius jų požymius. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Atradimų takelis“, „Tyrinėju liesdamas“, p. 8-13, „Vandens magija“, p. 26-31, „Gamtos radinių kraitelė“, p. 46-50.</i></p> <p>4-6 metai. Tyrinėja artimiausioje aplinkoje esančius daiktus, atpažįsta, įvardina jų požymius. Ieško daiktų panašumų ir skirtumų. Aiškinasi daiktų veikimo principus. Varto enciklopedijas, skaito informacinius tekstus, stebi vaizdo įrašus, aiškinasi kaip yra kuriami įvairūs daiktai. Kalba, diskutuoja kaip laikui bėgant keitėsi daiktai. Lygina tarpusavyje praeities ir ateities daiktus. Susipažįsta su ryšio palaikymo, transporto priemonėmis. Tyrinėja artimosios aplinkos gamtos objektus ir reiškinius, supažįsta su svetur egzistuojančios gyvybės įvairove. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Žalasis pieštukas“, „Gaublys ir pasaulio gyvūnai“, p. 41-56.</i> Stebi, fiksuoja (piešia, fotografuoja, matuoja) augalų gyvenimo ciklą.</p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas. Vaikai įtraukiami į aplinkos (augalų, gyvūnų, gamtos reiškinių, paros ciklo, metų laikų ir kt.) tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus. Atsakymų į klausimus paieška vyksta spontaniškai, naudojant sukurtame kontekste esančias tyrinėjimo priemones ir medžiagas. Vaikų veikimui tikslingai išnaudojamos lauko tyrinėjimo erdvės (<i>beržynas, purvynė, augalų salelės, pojūčių takas ir kt.</i>) Tyrinėjimo ir pažinimo proceso pajvairinimui organizuojamos</p>

<p>Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 9, 10, 11).</p>	<p>Stebi kieme sutiktus gyvūnus (sraigės, vabzdžius, vorus, varles, paukščius).</p> <p>Diskutuoja apie gyvūnų naudą, aiškinasi, ko reikia, kad gyvūnai gyventų, gerai jaustųsi.</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Žalasis pieštukas“, „Ta, kuri gyvena kriauklėje“, p. 8-13, „Oi tu, taškuotoji raudonsparnė!, p. 14-20, „Paslaptingas atvykėlis“, p. 21-28, „Ilgas ir raudonas“, p. 29-34, „Tylioji vandenų gyventoja“, p. 35-40.</i></p> <p>Rūpinasi gyvūnais ir gyvąja gamta.</p> <p>Mokosi tausoti gamtinius išteklius - taupiai naudoti vandenį, popierių, priemones, nešvaistyti jų be reikalo.</p> <p>Seka paros, metų ciklą.</p> <p>Stebi skirtingus metų laikų požymius. Pildo metų gamtos kalendorių, žymi oro temperatūrą, saulėtąs ir apniukusias dienas, kritulių kiekį.</p> <p>Žaidžiant atranda gamtos reiškinius: <i>jėgas</i> (tamprumo – guma, spyruoklė, trinties – vieni batai slysta, kiti – ne), <i>energiją</i> (elektros energija, šilumos energija), <i>magnetizmą</i>.</p> <p>Tyrinėja vandenį ir jo būvius – vandenį šaldo į ledą, tirpina ledo kubelius.</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Žalasis pieštukas“, p. 55-63.</i></p> <p>Tyrinėja spalvų spektrą.</p> <p>Saulėtą dieną tyrinėja gamtos objektų šešėlius, kuria juos pasitelkiant įvairius daiktus ir žaislus.</p> <p>Tyrinėja medžiagas, aiškinasi, kad jos būna <i>kietos</i> (mediena, popierius, stiklas, plastikas), <i>skystos</i> (vanduo) ir <i>dujinės</i> (oras), tyrinėja jų savybes.</p> <p>Eksperimentuoja ir tyrinėja medžiagų tirpumą (cukrus ištirpsta, o smėlis – ne), susimaišymą (pienas su vandeniu susimaišo, o aliejus – ne).</p> <p><i>Dalyvauja masiniame ilgalaikiame ekologiniame projekte, aplinkos priežiūros, švaros, tvarkymo akcijose.</i></p>	<p>išvykos į netoliese esančius parkus, gyvūnų ūkius, botanikos sodą.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas atliepia natūralų vaiko smalsumą, įtraukia į aplinkos tyrinėjimus. Kuria „provokacijas“, iššūkius, užduoda atvirus klausimus, kartu mokosi, ieško atsakymų, įtraukia vaikus į ilgalaikius stebėjimus.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: patirtinė veikla - tyrinėjimai, bandymai, stebėjimai, eksperimentai, veikimas su priemonėmis, diskusijos, įgytos patirties reflektavimas.</p>
<p>Pasiekimų tyrinėjimas.</p>	<p>1-3 metai.</p> <p>Išbando įvairius tyrinėjimo būdus: tyrinėdamas pasitelkia visus pojūčius: stebi, liečia, uosto, ragauja.</p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas.</p>

<p>Vertybė nuostata. Domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando ir samprotauja.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, eksperimentavimą, klausinėjimą), samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 24, 25).</p>	<p>Tyrinėja savo kūną ir jo galimybes. Tyrinėja skirtingas medžiagų faktūras, išbando žaislus ir daiktus. Fantazuoja ir eksperimentuoja su gamtine medžiaga. Tyrinėdamas atranda naujus veikimo būdus. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Medžiagų dialogai“, „Judantys voleliai“, p. 23-26, knygelė „Puodų orkestras“, „Trepšinos kojytės“, p. 14-18.</i></p> <p>4-6 metai. Aiškinasi objektų požymius, medžiagų savybes. Atranda objektų paskirtį. Bando išvelgti ryšį tarp daikto sandaros ir paskirties. Mokosi naudotis įvairiais prietaisais (lupos, magnetai, mikroskopas, svarstyklės), padedančiais tyrinėti ir pažinti aplinką. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Energijos upė“, „Statiniai“, p. 34-38.</i></p>	<p>Vaikai įtraukiami į aplinkos tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas kuria ugdymo(si) aplinką, pažadinančią vaikų smalsumą, kviečiančią tyrinėti ir atrasti.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: patirtinė veikla - tyrinėjimai, bandymai, stebėjimai, eksperimentai, veikimas su priemonėmis, diskusijos, įgytos patirties reflektavimas.</p>
<p>Pasiekimų sritis – matematinis mąstymas.</p> <p>Vertybė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį jam suprantamais matematiniais būdais.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Atranda skaičių ir figūrų pasaulį, plėtoja supratimą ir kalbą apie skaičiavimo ir matavimo būdus, jų taikymą aplinkai pažinti, problemoms spręsti, geba išreikšti pastebėjimus apie objektų kiekį, formą, dydį, sekas, vietą ir judėjimo kryptį.</p>	<p>1-3 metai. Nuosekliai skaičiuoja iki 3. Mokosi paduoti tiek daiktų, kiek prašoma. Suartindamas, kilnodamas, pilstydamas lygina daiktus ilgiu, mase ar tūriu. Aiškinasi, kuris iš daiktų yra ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, tuščias ir pan. Atrenka kelis daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Kopijuoja dviejų elementų sekas (vaizdines, garsines, judesio). <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Korys“, „Sekos ritmu“, p. 14-18, „Vizualinis figūrų derinimas“, p. 23-27.</i></p> <p>4-6 metai. Žaidžia skaičiavimo žaidimus, kuriuose skaičiuojama į priekį ir atgal (12-kos ribose). Naudodamasis objektais, piešiniais, kurdamas istorijas, sudeda, atima, iš pradžių 5-ių objektų grupėje, vėliau 10-ies ir 12-os ribose.</p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilus mokymosi kontekstas. Vaikai įtraukiami į aplinkos tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas kuria ugdymo(si) aplinką, pažadinančią vaikų smalsumą, kviečiančią tyrinėti ir atrasti. Sudaro sąlygas vaikams tyrinėti įvairias būdais. Skatina vaikus reflektuoti savo atliktą veiklą ir jos rezultata.</p>

<p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 11, 12).</p>	<p>Atkreipia dėmesį į daiktų formą, spalvą – panašumus ir skirtumus, vartojant sąvokas „toks pat“, „panašus“, „skiriasi“, „kitoks“.</p> <p>Dalinasi pastebėjimais apie ilgio, masės, tūrio atliktus matavimus (ilgesnis – trumpesnis, aukštesnis – žemesnis, storesnis – plonesnis, toliausiai – arčiausiai, lengvesnis – sunkesnis, talpesnis – mažiau talpus).</p> <p>Stebi, renka, grafiškai piešiniuose, diagramose fiksuoja duomenis.</p> <p>Atpažįsta, įvardina dvimates (skritulį, kvadratą, stačiakampį, trikampį), trimates figūras (kubą, rutulį) figūras.</p> <p>Komponuoja figūrų (objektų) sekas.</p> <p>Mokosi naudotis įvairiais matavimo įrankiais (metru, liniuote ir kt.)</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Dėlionių kilimas“, „Dvimatės ir trimatės figūros“, p. 8-12, „Grupavimo abėcėlė“, p. 23-27, „Sekų medžioklė“, p. 32-36, „Skaičiavimo bokštai“, p. 37-39.</i></p>	<p>Ugdymo(si) būdai: patirtinė veikla - tyrinėjimai, eksperimentai, veikimas su priemonėmis, diskusijos, įgytos patirties reflektavimas.</p>
<p>Pasiekimų sritis - skaitmeninis sumanumas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti, išbandyti ir saugiai naudoti aplinkoje esančias skaitmenines technologijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Geba pažinti ir naudoti lengvai valdomas skaitmenines priemones, kurti elementarų skaitmeninį turinį, sudaryti kelių vienas po kito einančių veiksmų programas.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai.</p>	<p>1-3 metai. Stebi išmaniųjų žaislų judėjimą, siekia jų rankomis, klausosi jų skleidžiamų garsų. Susidomi grupėje esančiais išmaniaisiais žaislais be ekranų - spaudo, liečia, purto, siekdamas efekto. Žaidžia su įvairiais išmaniaisiais žaislais be ekranų, naudodamas pagrindines jų paleidimo ir veikimo funkcijas.</p> <p>4-6 metai. Žaidžia su robotukais, bandydamas sudėlioti veiksmų sekas. Tikslingai, ribotą laiką naudojasi jų amžių atitinkančiomis, ugdymą(si) papildančiomis skaitmeninėmis technologijomis ir skaitmeniniu turiniu (vaizdo įrašais, žaidimais, garsinėmis knygelėmis, ugdomosiomis programėlėmis ir kt.).</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Realybių žaismė“, „Rask, kur yra“, p. 9-12, „Boružėlės nuotykių“, p. 13-17, „Stebuklingas kubas“, p. 18-22, „Realybių susitikimas“, p. 23-27</i></p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilaus mokymosi, realių ir virtualių aplinkų kontekstai. Vaikai įtraukiami į aplinkos tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas parenka aktualias, prasmingas, vaikų amžiui pritaikytas skaitmeninių technologijų priemones – robotukus, išmanius žaislus, skaitmeninius žaidimus ir kitas programėles ir kt.</p>

<p>Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 11, 12).</p>		<p>Ugdymo(si) būdai: manipuliavimas daiktais, daiktų tyrinėjimas, žaidimai su informacinių technologijų priemonėmis, informacinių technologijų priemonių naudojimas informacijos paieškai.</p>
<p>Pasiekimų sritis – mokėjimas mokyti.</p> <p>Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Geba mokyti ir pradeda valdyti savo mokymosi veiklą, smalsauja, įsitraukia į savo numatytas ir kitų pasiūlytas veiklas, aktyviai siekia tikslo, stebi, apmąsto ir koreguoja savo veiklos procesą bei rezultatus.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 27, 28).</p>	<p>1-3 metai. Aktyviai domisi aplinkos daiktais, nori paimti, išbandyti. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Medžiagų dialogai“, „Radinių dialogas“, p. 13-17.</i> Veikia spontaniškai ir tikėdamasis tam tikro rezultato. Klausia, kaip kas nors vyksta, kaip veikia, atidžiai stebi, bando. Džiaugiasi tuo, ko išmoko. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Atradimų takelis“, „Vėjo burtai“, p. 32-36.</i></p> <p>4-6 metai. Mėgsta veikti, siūlo veiklos idėjas, imasi iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebi ir paaiškina padarinius. Aptaria padarytus darbus, planuoja, ką darys toliau, spėlioja, kas atsitiks, jeigu... Kalba apie tai, ką norėtų išmokti, ką darys, kad išmoktų, numato, ką veiks toliau, kai išmoks. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Žalioji pieštukas“, „Auginu daržoves ir gėles“, p. 48-54.</i></p>	<p>Jaučiamas tyrinėjimo ir gilus mokymosi kontekstas. Vaikai įtraukiami į aplinkos tyrinėjimus. Skatinami atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymosi būdus. Patys spėlioja, ieško atsakymų į kylančius klausimus, tyrinėjimais grindžia savo sprendimus.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas pastebi vaikų interesus, poreikius, palaiko jų susidomėjimą dėmesio atkreipimo ženklais, pritarimu, keldamas mąstyti skatinančius klausimus, pasiūlydamas papildomų priemonių, suteikdamas grįžtamąjį ryšį.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: patirtinė veikla - tyrinėjimai, eksperimentai, veikimas su priemonėmis, diskusijos, įgytos patirties reflektavimas.</p>
<p>Pasiekimų sritis – kalbų supratimas.</p>	<p>1-3 metai. Klausosi aplinkos garsų, eilėraščių, dainelių gimtąja ir kitomis kalbomis.</p>	<p>Jaučiamas kalbų įvairovės kontekstas. Sudaromos palankios sąlygos skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai</p>

<p>Vertybinė nuostata. Domisi žodiniiais ir nežodiniais komunikavimo būdais, yra nusiteikęs išklaudyti ir suprasti kitą.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, įvairiomis formomis, būdais ir priemonėmis perteikiamas prasmės, amžių atitinkančius įvairaus pobūdžio tekstus.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 14-16).</p>	<p>Klausosi garsų įvairiose aplinkose: tiek triukšmingose, tiek tyliose.</p> <p>Išklauso ir supranta du vienas po kito išsakomus prašymus, kvietimus. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kalbos spintelė“, „Lapai“, p. 8-12.</i></p> <p>Klausosi skaitomų ir pasakojamų kūrinėlių. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kalbos spintelė“, „Pirmųjų žodžių teatras“, p. 22-25.</i></p> <p>4-6 metai. Klausosi įrašytų įvairaus stiliaus ir turinio tekstų (grožinių, publicistinių, enciklopedinių, informacinių) apie aplinką, įvykius, reiškinius.</p> <p>Mokosi nepertraukiamai klausytis draugų ir suaugusiųjų kalbos.</p>	<p>žodinei ir nežodinei (veido išraiškos, emocijų paveikslėliai, gestai, kūno kalba, dialogas garsu/ais, piešiniu/iais) raiškai, kalbų pažinimui.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas gyvai skaito vaikams, siūlo aktyvias veiklas ir kasdienės rutinos situacijas, kurios su vaiku aptariamos jų vyksmo metu.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: aplinkos garsų, garso įrašų, gyvo kalbėjimo, skaitomo, pasakojamo teksto klausymas.</p>
<p>Pasiekimų sritis – kalbinė raiška.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kalba ir kitomis komunikavimo priemonėmis bendrauja su vaikais, išreiškia savo patirtį, jausmus, mintis ir emocijas.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Naudodamas žodines ir nežodines raiškos priemones, dalinasi savo patirtimi, jausmais, mintimis, įsitraukia į pokalbį ir jį plėtoja, pasakoja, atpasakoja ir kuria paprastas istorijas, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius, parašo savo vardą.</p>	<p>1-3 metai. Varto knygeles. Dviejų trijų žodžių sakiniiais kalba apie tai, ką mato ir girdi, kas atsitiko. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kalbos spintelė“, „Mažieji režisieriai“, p. 13-16, „Knyga kaip kontekstas“, p. 31-36,</i></p> <p>Įvairiomis rašymo priemonėmis spontaniškai brauko popieriaus lape. <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kalbos spintelė“, „Skaitiniai ne tik suaugusiems“, p. 37-42.</i></p> <p>4-6 metai. Kalbasi apie atliktus darbus, patirtus nuotykius, žiūrėtus filmus, girdėtas pasakas. Pasakoja istorijas, kuria pasakojimus, kalbasi apie tai, ką norėtų patirti ir veikti. Žaidžia išplėtotus siužetinius vaidmenų žaidimus, įsitraukia į dialogą, polilogą, išbando skirtingas kalbėjimo manieras, mokosi žodinių derybų, spręsti kylančius nesutarimus.</p>	<p>Jaučiamas kalbų įvairovės kontekstas. Sudaromos palankios sąlygos skirtingiems vaikų komunikavimo būdams, įvairiai žodinei ir nežodinei raiškai, kalbų pažinimui, kasdienėms komunikacinėms situacijoms rasti. Vidaus aplinkose įrengiamos bibliotekėlės, ramybės erdvės, kuriose yra įprastų ir įgarsintų knygų.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas palaiko vaikų kalbėjimą, kalbina vaikus užduodamas atvirus klausimus, inicijuoja pokalbius, stengiasi suprasti, dėmesingai bendrauti, įsilieti į pokalbį, papildyti, pratęsti</p>

1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai.

Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 16-17).

Kalba, pasakoja apie tai, ką jie ką jaučia, mato, girdi.

Žaidžia režisūrinius, siužetinius, vaidmenų, žodinius žaidimus, kuriuose kuria naujas kalbines situacijas.

Varto, skaito knygas, kalbasi apie skaitomas ar pasakojamas istorijas.

Susipažįsta su kitų šalių kalbomis, tarmėmis.

Žaidžia vaidmenų, naratyvinius, stalo ir žodžių žaidimus su kitomis kalbomis kalbančiais bendraamžiais.

Nuotoliniu būdu bendrauja su vaikais iš kitų šalių, kalbančiais kitomis kalbomis ar lietuvių kalbos tarmėmis.

Kopijuoja ženklus ar nesudėtingus paveikslėlius pagal pavyzdį ar iš atminties.

Analizuoja matomą rašytinę ir vizualinę informaciją, pavyzdžiui, spaudinių iliustracijas, nuotraukas, lauko erdvėse pastebimus ženklus, užrašus, skelbimus.

Analizuoja knygos ar kito informacijos šaltinio dalių pavadinimus, funkcijas (viršelis, titulinis lapas, autorius, pavadinimas ir kt.).

Aiškinasi skirtingų žanrų leidinių skirtumus (laikraštis, kalendorius, knyga, žurnalas).

Domisi abėcėlės raidėmis.

Pastebi žodžius, prasidedančius ta pačia raide.

Supranta, kad garsas siejamas su raide, ir kad raidės turi savo pavadinimą bei specifinę grafinę raišką.

Piešia, rašo, kopijuoja matomus simbolius, raides, žodžius, kuria savo ženklus ir simbolius, puošia ir apipavidalina užrašytas raides ar ženklus siejant juos su realiais objektais.

Dalyvauja kūrybinėse rašymo veiklose, pavyzdžiui, dėlioja raidžių simbolius iš akmenėlių, gilių, kaštonų.

Pagaliuku rašo ant smėlio, kreidelėmis – ant asfalto.

Kuria istorijas apie raides ar garsus.

Stato ir konstruoja simbolius, raides.

Piešiniuose, po darbeliais rašo atskiras raides, savo vardą, paprastus žodžius.

Iliustruoja pasakas, pasakojimus, filmukus, iliustracijose rašo, kopijuoja raides, žodžius.

vaikų mintis, išklaudyti, kontroliuoti kalbėjimo tempą. Gyvai pasakoja istorijas, sieja jas su vaizdine informacija.

Pasakojimus pasitirpina tokiais jutiminiais pojūčiais kaip lytėjimas, ragavimas, uostymas. Kartu su vaikais aptaria dienos įvykius, rutinines veiklas. **Ugdymo(si) aplinką turtina raidėmis, žodžiais, simboliais.**

Ugdymo(si) būdai: pasakojimų, istorijų kūrimas, pasakojimas, režisūriniai, siužetiniai vaidmeniniai, žodiniai žaidimai, knygelių vartymas, lėtas skaitymas, ženklų, simbolių kopijavimas, dėliojimas ant įvairių paviršių, garso įrašų klausymas, pasakų, istorijų iliustravimas.

	<p>Klausosi garso įrašų (dainelių, eilėraščių, pasakojimų) įvairiomis kalbomis.</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kalbos ir knygos gelmė“, „Šiltos ir šaltos raidės“, p. 19-22, Iliustracijų kūrimas, p. 34-37, „Kai knyga – didesnė už mane“, p. 38-42, „Lėtas knygos skaitymas“, p. 43-50.</i></p>	
<p>Pasiekimų sritis – gebėjimas žaisti.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs kartu su kitais vaikais plėtoti žaidimus, kurdamas vaikų žaidimo kultūrą.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Individualiai ir drauge su kitais žaidžia ir pats kuria įvairius žaidimus: režisūrinius, vaidmenų ir žaidimus su taisyklėmis, moka laikytis skirtingų žaidimų taisyklių.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 26-27).</p>	<p>1-3 metai. Inicijuoja ir palaiko žaismingas socialines sąveikas, turi savo bendravimo „kalbą“. Drąsiai juda erdvėje, tyrinėja supančią aplinką, eksperimentuoja su įvairiais žaislais ir daiktais. Tikslingai renkasi žaislus, pasirenka arba pats sukuria erdvę žaidimui. Individualiai ar dviese žaidžia paprastą režisūrinį ar vaidmenų žaidimą, laikosi žaidimo vaidmens taisyklių.</p> <p>4-6 metai. Laisvai juda erdvėje, žaidžia su įvairiais objektais ir daiktais, juos tyrinėja. Pats pasirenka žaislus su kuriais nori žaisti ir kuria savo erdves žaidimams. Žaidžia režisūrinius, siužetinius vaidmeninius žaidimus. Žaidžia žaidimus su taisyklėmis (dėlionės, mozaikos, judrūs žaidimai - gaudynės, slėpynės, įvairūs stalo žaidimai). Pats kuria žaidimams taisykles.</p>	<p>Jaučiamas žaismės kontekstas. Palaikomas kasdienių veiklų žaismingumas. Vaikai skatinami žaisti judesiais, pojūčiais, emocijomis, kalba, vaizduote, mintimis. Palaikomi netikėti vaikų būdai suprasti, tyrinėti, improvizuoti. Sudaromos sąlygos vaikams veikti tuščioje ir daiktinėje erdvėje.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas paskatina, palaiko ir pats kuria kasdienį žaislingumą per fizines aplinkas, veikimo būdus, humorą, kalbėjimą, mąstymą, menines patirtis. Pastebi žaismę vaikams veikiant, ją atliepia, pratęsia, kokybiškai papildo ir įtraukia kitus vaikus.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: įvairios žaidimų rūšys (kūrybiniai žaidimai ir žaidimai su taisyklėmis – dėlionės, mozaikos, judrūs žaidimai – gaudynės, slėpynės, įvairūs stalo žaidimai).</p>
<p>Pasiekimų sritis – meninė raiška.</p>	<p>Muzika 1-3 metai. Mėgdžioja aplinkos garsus.</p>	<p>Jaučiamas kūrybinių dialogų kontekstas. Kuriam vaizduotę, smalsumą, nuostabą kelianti</p>

Vertybinių nuostata. Domisi menų kalbomis, jaučia meninės raiškos džiaugsmą.

Esminiai gebėjimai.

Pagal savo išgales tyrinėja menų kalbas, spontaniškai ir tikslingai išreiškia emocijas, išpūdžius, mintis, idėjas jau įvaldytomis meninės raiškos priemonėmis, atpažįsta savo meninius pomėgius, vartoja paprasčiausias jam žinomas ir suprantamas menines sąvokas savo patirčiai išreikšti.

1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai.

Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 18-23).

Žaidžia muzikinius žaidimus.

Tyrinėja, išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais.

Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Skambantys puodai“, „Garsas garsas, ką aš girdžiu“, p. 24-28, „Skambanti skarelė“, p. 29-33, „Skambantys puodai“, p. 34-38

4-6 metai.

Atpažįsta ir įvardina muzikines sąvokas (aukštai – žemai; garsiai – tyliai; ilgas – trumpas; tas pats – skirtingas; linksmas – liūdnas).

Dainuoja dainas, skanduoja skanduotes, ritmiškai deklamuoja eilėraščius.

Girdi įvairias dermes, intonacinius bei ritminius darinius aplinkoje.

Klausosi dainavimo be teksto.

Spontaniškai dainuoja savos kūrybos dainas.

Taisyklingai kvėpuoja.

Tyrinėja, išbando garsų pasaulį balsu, instrumentais ir aplinkoje esančiais daiktais, lygina, apibūdina garsus.

Mokosi atpažinti tylą kaip svarbų muzikos elementą.

Muzikavimą kūno perkusija ir instrumentais, kai reikia sugriebti, kratyti, mušti, trinti ir t. t.

Instrumentais pakartoja trumpus ritmo darinius.

Muzikuoja kartu su kitais vaikais.

Klausosi muzikos aktyviai dalyvaudamas: piešdami, judėdami su priemonėmis ir be jų, pritardami instrumentais ar kūno perkusija.

Klausosi įvairių stilių, epochų ir kultūrų muzikos.

Muzikuoja kieme esančioje muzikos instrumentų erdvėje.

Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Pasaulis be sienų“, „Muzikinė skaičių mašina“, p. 43-50, „Dainoje – pasaulis“, p. 60-66

Judesys.

1-3 metai.

Judesio kalba reiškia savo mintis ir emocijas, pažįsta pasaulį.

Juda, mokydamasis pajusti judėjimo tempą (greitai, lėtai), ritmą.

4-6 metai.

aplinka, **akcentuojanti patį kūrybos procesą, o ne rezultatą.** Vaikai patiria kūrybos laisvę, išgyvena kūrybos džiaugsmą.

Pabrėžiama aplinkų estetika ir įvairovė. Vaikams sudaromos galimybės pasirinkti kūrybinės raiškos priemones, improvizuoti, kurti, perkurti.

Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas kūrėjas, sudarantis sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti, kurti.

Ugdymo(si) būdai:

muzika: dainelės, skanduotės, dainavimas be teksto, kvėpavimo pratimai, garsų tyrinėjimai, muzikavimas kūno perkusija, instrumentais, muzikos klausymas aktyviai dalyvaujant, įvairių stilių muzikos klausymas.

Judesys: laisvas judėjimas, judėjimas pagal struktūruotą judesių seką, skirtingi šokimo būdai, menų integracija.

Dailė: vizualinės raiškos priemonių tyrinėjimas, eksperimentavimas, išvykos į meno objektus, kūrimas išbandant skirtingas meno technikas.

Vaidyba: vaidmenų kūrimas, improvizacija, dalyvavimas įvairaus žanro spektakliuose.

Juda įvairia, tyrinėdamas judėjimo tempą, ritmą, dinamiką ir erdvę.

Juda patirdamas judesio elementus ir jų derinius, susiedamas spontaniškus judesius su šokio elementais.

Juda atskirais judesiais, judesių deriniais, kurie padeda išlaisvinti kūno koordinaciją ir plastiškumą.

Juda laisvai pagal laisvus tekamuosius judesius.

Ilgainiui spontaniškus judesius keičia į sąmoningai struktūruotą judesių seką, kur judesys tampa šokiu.

Per šokį susipažįsta su įvairiomis kultūromis, skirtingais šokimo būdais (šokti vienam, šokti poroje, šokti ratelyje ir kt.).

Mokosi suprasti šokių kompoziciją (šokio žingsnius, sekas, stilių, judėjimo kryptį, erdvę),

Šokį derina su kitais menais – daile, muzika.

Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Pasaulis be sienų“, p. 52-56.

Dailė

1-3 metai

Stebi bei tyrinėja aplinkos objektus ir reiškinius.

Spontaniškai tyrinėja vizualines raiškos priemones: jas liečia, judina, brauko, spaudo, tepioja dažais, pirštukais, pastebi pėdsaką, spalvą, liniją, dėmę, pajaučia tekstūrą, skirtingų faktūrų, medžiagiškumo paviršius.

Žaidžia su skirtingais dvimačių ir trimačių formų objektais, įvairiomis figūromis, jas čiupinėdami, minkydami, stebėdami jas realioje ir virtualioje erdvėje.

Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Judantys laiptai“, „Spalvų akvariumas“, p. 12-14.

4-6 metai

Tyrinėja meno kūrinius, kalba apie matomus vaizdus, įvardina spalvas, faktūras.

Lankosi meno galerijose, parodose, muziejuose, žiūri kokybišką kiną, animaciją, patirdami įvairius vaizduojamojo meno stilius, žanrus, formas.

Piešia, kuria grafinius ir spalvinius vaizdus.

Išbando ir tyrinėja įvairias grafinės ir spalvinės raiškos priemones ir medžiagas.

	<p>Kuria skirtingomis priemonėmis ir įrankiais, išbandydamas įvairias grafikos technikas (monotipija, grotažas, koliažas), eksperimentuodami su mišriomis technikomis.</p> <p>Eksperimentuoja su dažais, juos maišydamas, žaisdamas linijomis, dėmėmis.</p> <p>Reiškia savitas kūrybines mintis ir idėjas, pats pasirinkdamas priemones, įrankius bei technikas grafinei ir spalvinei raiškai, savitai ir detaliai išbaigia savo kūrybinius darbus.</p> <p>Kuria įvairias dvimates ir trimates figūras, objektus ir kompozicijas iš įvairaus dydžio įprastų ir netikėtų priemonių bei medžiagų: kaladėlių, gamtinės medžiagos, buitės rakandų, karštų klijų, antrinių žaliavų.</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Kūrybiniai dialogai“, „Popieriaus ir molio dialogas“, p. 19-24, „Daikto ir piešinio dialogas“, p. 25-29.</i></p> <p>Vaidyba 1-6 metai.</p> <p>Atlieka simbolinius vaidmenis, naudodamas išraiškingus kūno judesius, veido mimiką, balso intonacijas, giliai išgyvena kuriamas situacijas ir kartu mokosi tiksliau, aiškiau, autentiškai, kūrybiškai perteikti savo išgyvenimus kitiems vaikams ir artimiems suaugusiesiems.</p> <p>Stebi teatro meno reiškinius įtaigoje ir už jos ribų.</p>	
<p>Pasiekimų sritis – kūrybiškumas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs drąsiai kurti ir autentiškai išreikšti save, noriai tyrinėti naujas idėjas.</p> <p>Esminiai gebėjimai.</p> <p>Pasitelkia patirtį ir vaizduotę, tyrinėja savo ir kitų idėjas, randa būdų ir priemonių parodyti originalumą ir išradingumą,</p>	<p>1-3 metai.</p> <p>Domisi naujais daiktais, vaizdais.</p> <p>Atranda vis naujus dalykus artimiausioje aplinkoje, įsivaizduoja daiktus, apie kuriuos jam pasakojama.</p> <p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Korys“, „Linijų karalystėje“, p. 8-13, knygelė „Medžiagų dialogai“, „Tekstilės ir pirštukų dialogas“, p. 8-12.</i></p> <p>4-6 metai.</p> <p>Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų.</p> <p>Kūrybai naudoja įvairias medžiagas.</p> <p>Drąsiai, savitai eksperimentuoja, nebijo suklysti, daryti kitaip.</p> <p>Klausinėja, aiškindamasis naujus, nežinomus dalykus.</p>	<p>Jaučiamas kūrybinių dialogų kontekstas. Kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas palaiko vaikų kūrybos procesą, sudaro</p>

<p>įgyvendindamas kūrybinius sumanymus, aptaria tai su kitais.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 23-24).</p>	<p><i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Dėlionių kilimas“, „Vaivorykštės tiltas“, p. 30-46, knygelė „Kūrybiniai dialogai“, „Vielos ir polietileno dialogas“, p. 14-18.</i></p>	<p>sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: eksperimentavimas su daiktais, medžiagomis.</p>
<p>Pasiekimų sritis – estetiškas suvokimas.</p> <p>Vertybinė nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi gamtine ir kultūrine aplinka.</p> <p>Esminiai gebėjimai. Atpažįsta įvairius gamtinės ir kultūrinės aplinkos reiškinius, reaguoja į juos, jaučia, suvokia ir remdamasis savo supratimu, aptaria estetiškus jų ypatumus, dalinasi asmeninėmis estetinėmis patirtimis, džiaugiasi savo ir kitų kūryba.</p> <p>1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, p. 23-24).</p>	<p>1-3 metai. Susidomi, trumpam sutelkia dėmesį ir rodo pasitenkinimą (krykštauja, siekia paliesti rankomis). Emocingai reaguoja girdėdamas ritmišką muziką.</p> <p>4-6 metai. Plačiau papasakoja, kaip ir ką sukūrė pats ir kiti vaikai. Pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (nuotaiką, spalvas, veiksmus). Pasako, kaip jautėsi ir ką patyrė dainuodamas, šokdamas, vaidindamas, piešdamas. Mėgaujasi muzikavimu, šokiu, vaidyba, dailės veikla. Rodo pasitenkinimą bendra veikla ir kūryba, gėrįsi savo ir kitų vaikų menine veikla, geru elgesiu, darbais. Grožisi gamtos spalvomis, formomis, garsais, pastebi kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (siužetą, veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). <i>Idėjos veikloms: leidinys „Žaismė ir atradimai“, knygelė „Pasaulis be sienų“, „Ten gyveno pirmieji žmonės“, p. 67-80.</i></p>	<p>Jaučiamas kūrybinių dialogų kontekstas. Kuriama vaizduotė, smalsumą, nuostabą kelianti aplinka, akcentuojanti patį kūrybos procesą. Vaikai išgyvena netikėtumą, kūrybos džiaugsmą ir pasididžiavimą įveikus kūrybinius iššūkius.</p> <p>Mokytojo vaidmuo ir ugdymo strategijos: mokytojas palaiko vaikų kūrybos procesą, sudaro sąlygas vaikui laisvai, spontaniškai veikti, reikštis, išsakyti savo nuomonę, grožėtis.</p> <p>Ugdymo(si) būdai: įvairios meninės veiklos, lankymasis parodose, muziejuose, spektakliuose.</p>

4.1. Ugdymo(si) procesas ir aplinkos

Ugdymo procese užtikrinamas balansas ir dermė tarp atskirų ikimokyklinio ugdymo(si) sričių, tarp ugdymo(si) ir ugdymo procesų.

Ugdymo(si) proceso įgyvendinimui svarbūs trys etapai:

- *vaiko įsitraukimas, kuris skatinamas per sudominimą ir pozityvių emocijų sužadimą.*
- *Gilėjantis supratimas, kuris įgyvendinamas per informacijos gavimą ir tyrinėjimą, panaudojant įvairius būdus.*
- *Įgytos patirties raiška, kuri matoma per vaiko savarankiškai sugalvotą idėją, jos įgyvendinimą, gauto rezultato aptarimą.*

Ugdymo(si) aplinkos. Kuriama ugdymo(si) aplinkų įvairovė. Lauko teritorija išskaidyta į natūralias ir dirbtines, *į aktyvų vaiko veikimą orientuotas* erdves. Formuojant lauko erdves, išlaikoma dermė tarp natūraliai sukurtų ir dirbtinų lauko erdvių.

Kuriama fizinė vidaus ugdymo(si) aplinka - estetiška, neperkauta baldais, priemonėmis. Fizinėse erdvėse vyrauja pastelinės spalvos. Atliepiant įstaigos savitumą – vidaus erdvės minimaliai dekoruojamos augalų fragmentais.

4.2. Ugdymo(si) organizavimo formos

Ugdymo procese taikomi šie įtraukiantys, inovatyvūs, prasmingą ugdymą(si) skatinantys ugdymo metodai: *žaidimas ir patirtinė veikla.*

Žaidimų įvairovė suprantama ir įgyvendinama per šias žaidimų rūšis, pavaizduotas žemiau esančioje lentelėje.

Dienos metu skiriama laiko įvairiems vaikų žaidimams, išlaikant balansą tarp mokytojo inicijuotų ir paties vaiko inicijuotų ir kuriamų žaidimų.

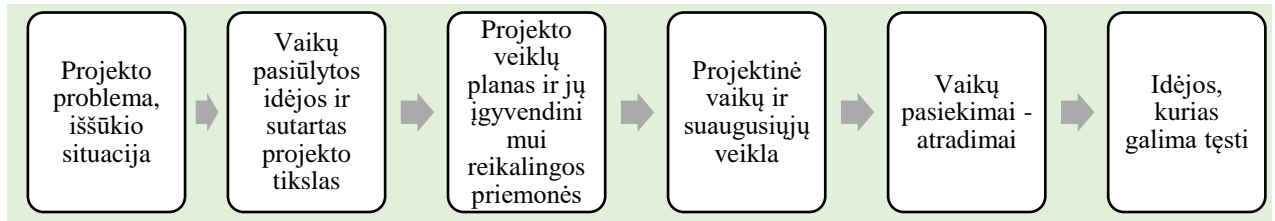
Kūrybiniai	Su taisyklėmis
Funkciniai	Muzikiniai
Vaidmeniniai (režisieriniai, vaidybiniai, siužetiniai vaidmeniniai, naratyviniai)	Judrieji
Statybiniai (su pasirinkta medžiaga, su gamtine medžiaga, su specialiai skirta medžiaga)	Didaktiniai (spausdinti stalo, su žaislais ir daiktais, žodiniai, informacinių technologijų)

9 pav. Ugdymo procese taikomos žaidimų rūšys

Patirtinė veikla suprantama kaip ugdymas(is) veikiant, kai besiuogdantieji kuria savo žinojimą, įgauna įgūdžių, ugdo(si) gebėjimus ir vertybes iš tiesioginės savo, o kartais ir kitų patirties. Patirtinio ugdymo(si) pagalba vaikas aplinką išgyvena motyvuotai, kūrybiškai. Patirtinis ugdymas(is) pabrėžia ugdymo(si) proceso svarbą, o ne rezultatą. ***Patirtinė veikla įgyvendinama per tyrinėjimus, eksperimentus, stebėjimus,***

bandymus, išvykas, pokalbius, aptarimus, pasakojimus, diskusijas, per kurias reflektuojama vaikų įgyta patirtis.

Ugdymo(si) procesą taip pat papildo meninės veiklos ir projektinė veikla. Projektų trukmė įvairi – nuo savaitės iki metų. Įsitraukimas į projektines veiklas taip pat labai įvairus – gali būti planuojami ir įgyvendinami grupės, kelių grupių arba visos įstaigos projektai. Projektai skirti ugdymo proceso pajavairinimui, praplėtimui, ugdymo(si) erdvių atnaujinimui. Projektai įgyvendinami pagal šią žemiau lentelėje pavaizduotą žingsnių seką:

10 pav. Projekto žingsnių seka

4.3. Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Tėvai, su vaiko pasiekimais supažindinami nuolat: kasdieninių pokalbių metu atvedant ir pasiimant vaiką. Taip pat informaciją apie vaiko pasiekimus tėvai nuolat gali stebėti savo vaiko el. dienyno „Mūsų darželis“ paskyroje (*pasiekimų kreivė, individualūs pasiekimų aprašymai, ugdymo planų skiltys, kuriose matomi individualūs vaikų pasiekimai*). Taip pat, du kartus metuose (rudenį ir pavasarį) rengiami individualūs pokalbiai su tėvais, kurių metu tėvai supažindinami su individualiomis vaiko pasiekimų kreivėmis.

Lopšelyje-darželyje rengiamos apklausos tėvams www.apklausa.lt, e. dienyno skaitmeninėse platformose, kuriose užduodami klausimai dėl ugdymo proceso kokybės gerinimo. Apklausų metu gauti duomenys analizuojami, sisteminami ir vėliau panaudojami gerinant lopšelio-darželio ugdymo kokybę. Tėvai taip pat įtraukiami į apklausas dėl ugdymo(si) proceso, ugdymo(si) aplinkų kūrimo ir gerinimo. Tiesiogiai dalyvauja teikiant idėjas ir jas įgyvendinant (*talkos, individualiai įgyvendinamos iniciatyvos, pagalba padedant įgyvendinti bendras įstaigos bendruomenės iniciatyvas, susijusias ugdymo proceso ir ugdymo(si) aplinkų kokybės gerinimu*).

Lopšelyje-darželyje sudaromos lankščios sąlygos vaiko ir šeimos adaptacijai. Kiekvieną pavasarį, organizuojamos patirtinės atvirų durų dienos naujai įstaigą pradėsiantiems lankyti vaikams, kurių metu tėvai, atėję kartu su vaikais, turi galimybę susipažinti su įstaigos erdvėmis, pažaisti jose, pabendrauti su mokytojais, švietimo pagalbos specialistais, administracijos darbuotojais, užduoti rūpimus klausimus. Adaptacijos laikotarpiu šeimoms sudaromos sąlygos būti grupės, lauko erdvėse su savo vaiku. Įstaigoje dirbantys Švietimo pagalbos specialistai konsultuoja mokytojus, tėvus adaptacijos klausimais.

Šeimos ir lopšelio-darželio darbuotojų bendradarbiavimas grindžiamas abipuse pagarba, pasitikėjimu, lygiaverte dialogine partneryste. Visi su vaikų priežiūra ir ugdymu susiję klausimai sprendžiami komunikuojant, tariantis.

Įgyvendinamos papildomos priemonės, siekiant suaktyvinti šeimų dalyvavimą įstaigos bendruomenės gyvenime. Rugsėjo – spalio mėn. vedami tėvų susirinkimai, kuriuose tėvams pristatoma ugdymo programa, ugdymo tikslai. Tėvai kviečiami dalyvauti bendruose įstaigos renginiuose, šventėse, talkose. Bent du kartus metuose organizuojamos šeimų dirbtuvėlės. Kiekvienais metais gegužės mėnesį organizuojamos grupių šeimų šventės.

Ugdymo(si) lopšelyje-darželyje ir šeimoje dermė. Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai, pristatydami individualius kiekvieno vaiko pasiekimus, patiriamus sunkumus, teikia tėvams konkrečias rekomendacijas dėl ugdymo namuose, tariasi dėl rekomendacijų įgyvendinimo, stebi vaikų daromą pažangą. Teikiant rekomendacijas šeimoms, mokytojai, glaudžiai bendradarbiauja, tariasi su įstaigoje dirbančiais švietimo pagalbos specialistais.

4.4. Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Grupės mokytojai analizuoja vaiko daromą pažangą ir ugdymo(si) procese patiriamus sunkumus. Dėl vaiko ugdymo(si) procese patiriamų sunkumų tariasi su įstaigoje dirbančiais Švietimo pagalbos specialistais, Vaiko Gerovės komisija, apie tai informuoja ugdytinio tėvus, tariasi, siūlo konkrečias rekomendacijas ugdymo(s) proceso metu patiriamų sunkumų palengvinimui.

Švietimo pagalbos specialistai teikia mokytojui pagalbą, orientuotą į ugdymo(si) proceso optimizavimą, kartu aptardami vaiko (-kų) poreikius, ugdymo(si) galimybes ir planuodami ugdymosi aplinką ir procesą, kad vaikas/ai nepatirtų dalyvavimo ir ugdymo(si) kliūčių.

Sprendžiant sudėtingus ugdymo(si) atvejus, plėtojant ugdytojų kompetencijas, aprūpinant mokyklos bendruomenę ir šeimas reikalingais ištekliais, lopšelis-darželis inicijuoja bendradarbiavimą su išorinėmis vaikų ugdymo, švietimo pagalbos teikimo, išteklių institucijomis, centrais, nevyriausybinėmis organizacijomis, tarpininkauja šeimoms ir kitoms institucijoms sprendžiant vaikų teisių, ugdymo ir pagalbos vaikams klausimus.

Teikdami paramą vaikų ugdymui(si), vaikų šeimoms, įgyvendindami įtraukujį ugdymą, remiamės universalus dizaino mokymui(si) prieiga, orientuota į visų besimokančiųjų poreikių užtikrinimą.

V. VAIKŲ UGDYMO SI PAŽANGA, UGDYMO SI TĘSTINUMAS

5.1. Vaikų ugdymo(si) pažanga

Vaikų *pasiekimų įrodymų kaupimas, dokumentavimas bei stebėseną* padeda siekti ugdymo(si) kokybės, todėl lopšelyje-darželyje **vaikas stebimas ir informacija apie vaiko pasiekimus kaupiama nuolat**. Tai yra ištisinis ir nenutrūkstamas procesas. Lopšelyje-darželyje vyrauja nuostata, kad kiekvienas **mokytojas yra savo organizuojamo ugdymo proceso kokybės tyrėjas, vertinantis savo pedagoginių sprendimų poveikį vaikų ugdymo(si) pažangai, todėl ugdymo(si) procesas planuojamas atsižvelgiant į vaikų ugdymo(si) pasiekimus ir vaikų pažangos analizės rezultatus**. Vaikų ugdymo(si) pasiekimų dokumentavimo, stebėsenos ir surinktos informacijos naudojimo procesai vykdomi laikantis visų etikos reikalavimų.

Lopšelyje-darželyje informacija apie vaikų pasiekimus kaupiama **vaiko pasiekimų aplanke**. Kiekvienas lopšelyje-darželyje besiuogdantis vaikas turi savo **individualų pasiekimų aplaną**. Į pasiekimų aplaną dedami atrinkti vaiko pažangą įrodantys įrodymai: **vaiko piešiniai, įvairiomis technikomis atlikti darbeliai, nuotraukos, pasakojimų, žaidimų, elgesio situacijų pavyzdžiai**. Ant įrodymo užrašomas: **vaiko vardas, įrodymo sukūrimo data, įvardijama pasiekimų sritis, kurią atspindi įrodymas, pasiekimų srities žingsnis, kurį pasiekė vaikas, trumpai aprašomas gebėjimas, kurį atspindi įrodymas**. Pasiekimų aplaną papildo įrodymai, kaupiami el. dienyne „Mūsų darželis“, skiltyje „Vaiko veiklos“. Visą buvimo vienoje grupėje laiką, kaupiamas vienas pasiekimų aplanas, kuris vėliau perduodamas kitos grupės mokytojoms arba ugdymo įstaigos keitimo atveju, perduodamas vaikui ir jo šeimai.

Į pasiekimų aplaną mokslo metų eigoje (gegužės ir spalio mėn.) taip pat segamos dvi pasiekimų kreivės, kurios pildomos el. dienyne „Mūsų darželis“. Spalio mėn., mokytojas kartu su švietimo pagalbos specialistais pildydamas kreives atlieka **formuojamąjį vertinimą**, kuomet išsiaiškina grupės vaikų kontekstą, jau įgytus vaikų individualius gebėjimus. Gegužės mėn. mokytojai kartu su švietimo pagalbos specialistais, el. dienyne pildydami kreives, atlieka **apibendrinamąjį vertinimą**, kurio metu analizuoja vaikų mokslo metų eigoje padarytą individualią, bendrą pažangą. Su pasiekimų kreivėmis du kartus metuose individualių pokalbių metu supažindinama kiekvieno vaiko šeima.

Taip pat vaikų ugdymo(si) pažangai labai svarbus ir pačių vaikų įsivertinimas. Lopšelyje-darželyje kuriama vaikų įsivertinimo kultūra. Taip vaikai mokosi patys įsivertinti savo veiklos patirtis reflektuoti veiklos rezultatus.

5.2. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) dermė ir tęstinumas

Vaikų ugdymo(si) dermę bei tęstinumą užtikrina lopšelio-darželio programos ir Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos svarbiausių ugdymo(si) principų atitiktis ir ugdymo(si) proceso kryptingumas – ugdymo(si) modeliavimas iš vaiko raidos ir ugdymo(si) perspektyvos. Išskirtinis dėmesys skiriamas žaidimo pedagogikai ir patirtiniam vaikų ugdymui(si).

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo(si) tęstinumą užtikrina ikimokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų pasiekimų sričių ir priešmokyklinio ugdymo(si) laikotarpiu plėtojamų kompetencijų dermė: suderintos jas sudarančių pasiekimų grupės, pasiekimų turinys, jų augimo nuoseklumas.

Programos atnaujinimas. Programą numatoma atnaujinti pasikeitus teisės aktams, reglamentuojantiems ikimokyklinį ugdymą, matant poreikį atnaujinti programos turinį, norint išlaikyti dermę su praktiniu ugdymo proceso įgyvendinimu.
